משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר נשים

עיקר תוספות יום טוב על משנה קידושין

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה קידושין

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-קידושין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611162349v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 7
משנה ז 8
משנה ח 9
משנה ט 10
משנה י 10
פרק ב 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ו 12
משנה ז 13
משנה ח 13
משנה ט 14
משנה י 14
פרק ג 15
משנה א 15
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ד 16
משנה ה 17
משנה ו 17
משנה ז 17
משנה ח 17
משנה ט 18
משנה י 18
משנה יא 18
משנה יב 19
משנה יג 19
פרק ד 20
משנה א 20
משנה ג 20
משנה ד 20
משנה ה 21
משנה ו 22
משנה ז 22
משנה ח 22
משנה ט 23
משנה י 23
משנה יא 23
משנה יב 23
משנה יג 24
משנה יד 24

פרק א

משנה א

א **נְקֵנִית**. לְבַעְלָהּ לְהַצְרִיכָהּ מְמֶנּוּ גֵּט. הָרַ"ן:

ב וְאַכַּתִּי קָשְׁיָא דִּלְתָנֵי מִתְקַדֶּשֶׁת. וּמְתָרֵץ בַּגְּמָרָא מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמִתְנֵי כֶּסֶף, דְּיָלְפִינַן קִיחָה קִיחָה, וְקִיחָה אִקְּרֵי קִנְיָן דִּכְתִיב הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **בְּשָׁלֹשׁ כוּ'**. מְנָיְנָא לְמַעוֹטֵי חֲלִיפִין. דְּלֹא תֵּימָא הוֹאִיל וְגָמְרִינַן מִשְׂדֵה עֶפְרוֹן, מָה הָתָם בַּחֲלִיפִין אַף כָּאן בַּחֲלִיפִין, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא, דְּאִשָּׁה בְּפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה לֹא מַקְנְיָא נַפְשָׁהּ, וַחֲלִיפִין אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה. וְלֹא דִּבֵּר הַכָּתוּב בְּקִיחָה דְּאִשָּׁה אֶלָּא בְּקִנְיָן דָּמִים. גְּמָרָא:

ד **וְקוֹנָהּ**. לִהְיוֹת בִּרְשׁוּתָהּ לְהַנְשֵׂא לְאַחֵר. רַשְׁ"י:

ה **בִּשְׁתֵּי**. מְנָיְנָא לְמַעוֹטֵי חֲלִיצָה דְּלָא תֵּיתֵי מִקַּל וָחֹמֶר מִיבָמָה שֶׁאֵינָהּ יוֹצְאָה בְּגֵט כוּ', תַּלְמוּד לוֹמַר כוּ'. גְּמָרָא:

ו **בְּכֶסֶף**. וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְשֵׁם קִדּוּשִׁין וְלִפְנֵי עֵדִים. וְתֵימַהּ עַל הָרַ"ב וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא פֵּרְשׁוּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז אִיבְּרָא דְּבַגְּמָרָא הָכִי אִיתָא, אֲבָל הָרַ"ב מְסַיֵּם וּנְתָנוֹ לָהּ, מִשּׁוּם דְּהוּא הַדִּין בְּמִתְקַדֶּשֶׁת שֶׁלֹּא עַל יְדֵי אֲבִיהָ אִיֵּרִי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח וְלָאו דַּוְקָא, אֶלָּא נִתְיַחֵד עִמָּהּ:

ט **בְּדִינָר**. טַעֲמַיְיהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי שֶׁלֹּא יְהוּ בָּנוֹת יִשְׂרָאֵל כְּהֶפְקֵר. גְּמָרָא. וּמָצָאנוּ שִׁעוּר דִּינָר שֶׁהוּא שִׁעוּר חָשׁוּב:

י **וּבְשָׁוֶה**. וְהַטַּעַם דְּכֵיוָן שֶׁהִיא מִתְרַצֵּית בַּדָּבָר וְנִיחָא לָהּ בְּשָׁוֶה כֶּסֶף כְּכֶסֶף דָּמֵי, וְאֵין צָרִיךְ קְרָא לְרַבּוֹיֵי. הָרַ"ן:

יא **וְכַמָּה כוּ'**. הָא דְּלֹא מְפָרֵשׁ כַּמָּה הוּא דִּינָר מִשּׁוּם דְּדִינָר הָיוּ יוֹדְעִים כַּמָּה הָיָה כוּ'. וְעוֹד דְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל דְּקָיְמָא לָן כְּוָתֵיהּ אִיבָּעֵי לֵיהּ לְפָרוֹשֵׁי טְפֵי. תּוֹסָפוֹת:

יב **הָאִיטַלְקִי**. הִיא אִיטַלְיָא שֶׁל יָוָן. הָרַ"ב:

יג **בְּגֵט כוּ'**. בַּגְּמָרָא יָלְפִינַן לְהוּ מִקְּרָאֵי:

יד כִּדְיָלִיף לַהּ בַּגְּמָרָא מִקְּרָאֵי:

טו **בַּחֲלִיצָה**. יָלִיף לֵיהּ בַּגְּמָרָא מִקְּרָא:

טז **וּבְמִיתַת כוּ'**. קַל וָחֹמֶר, וּמָה אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁהִיא בְּחֶנֶק מִיתַת הַבַּעַל מַתִּירָתָהּ, יְבָמָה שֶׁהִיא בְּלָאו לֹא כָּל שֶׁכֵּן כוּ'. גְּמָרָא:

משנה ב

יז וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וּבַגְּמָרָא, אַשְׁכְּחַן עֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְנָכְרִי כוּ', נִמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל מְנָלָן. אָמַר קְרָא וְהֶפְקִדָה, מִלַּמֵּד שֶׁמְּגָרְעָן[ת] פִּדְיוֹנָהּ וְיוֹצְאָה. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י אַלְמָא בְּכֶסֶף נִקְנָה, דְּאִי לֹא קְנָאָהּ בְּדָמִים מַאי מְגָרְעָא. וְהֵקֵשׁ עִבְרִי לְעִבְרִיָּה. אַשְׁכְּחַן מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין הוֹאִיל וְנִמְכָּר בְּעַל כָּרְחוֹ, מוֹכֵר עַצְמוֹ מְנָלָן, יָלִיף שָׁכִיר שָׁכִיר. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י נָאֱמַר בְּמוֹכֵר עַצְמוֹ כְּשָׁכִיר כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ, וְנֶאֱמַר בִּמְכָרוּהוּ בֵּית דִּין כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר:

יח **בְּכֶסֶף**. וְלֹא פֵּרְשָׁה מִשְׁנָתֵנוּ זוֹ בְּכַמָּה. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב בְּאָמָה, וְאֵינָהּ נִקְנֵית בִּפְרוּטָה מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְקָנוֹתָהּ בְּדָמִים שֶׁרְאוּיִים לְגָרָעוֹן כְּדֵי שֶׁתִּגָּרַע פִּדְיוֹנָהּ וְתֵצֵא. וּמָצָאתִי לוֹ רְאָיָה כוּ', וּבְעֶבֶד עִבְרִי לֹא כָתַב כֵּן. וְכָתַב הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה מַשְׁמַע דְּדִינוֹ בִּפְרוּטָה, וְקָשֶׁה דְּהָא אִתַּקַּשׁ לְעִבְרִיָּה:

יט כְּלוֹמַר קִיחַת קִדּוּשִׁין. וּלְפִי זֶה שְׁטָר דְּאָמָה נַמִּי הַקּוֹנֶה כּוֹתֵב בִּתְךָ קְנוּיָה לִי. וּבַגְּמָרָא פְּלִיגֵי בָּהּ. וְהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק כְּמַאן דְּאָמַר דְּכוֹתֵב בִּתִּי קְנוּיָה לְךָ:

כ וְהַךְ קְרָא בְּמָכְרוּהוּ בֵּית דִּין כְּתִיב, אֲבָל בְּמוֹכֵר עַצְמוֹ דִּינוֹ שֶׁמּוֹכֵר עַצְמוֹ אֲפִלּוּ לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, וְאִם פָּגַע בּוֹ יוֹבֵל אֲפִלּוּ אַחַר שָׁנָה אַחַת יוֹצֵא, שֶׁנֶּאֱמַר עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ. וְנִרְאֶה לִי דְּהוֹאִיל וּמִכָּל מָקוֹם יוֹצֵא בַּשָּׁנִים שֶׁקִּצֵּב בִּמְכִירָתוֹ, שֹׁפִיר תָּנֵי סְתָם דְּעֶבֶד עִבְרִי יוֹצֵא בַּשָּׁנִים, וְאֶלָּא מִיהָא הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא:

כא **וּבַיּוֹבֵל**. בַּגְּמָרָא יָלִיף לְהוּ מִקְּרָא:

כב **וּבְגִרְעוֹן כֶּסֶף**. תָּנָא וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף. וְיָלִיף לֵיהּ מִקְּרָא כוּ'. וְדַע דְּבִבְרִיְתָא תָּנֵי וּבִשְׁטָר, כְּלוֹמַר שְׁטַר שִׁחְרוּר. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּתַנָּא דְמַתְנִיתִין לֹא חָשֵׁיב אֶלָּא יְצִיאוֹת שֶׁהֵם בְּעַל כָּרְחוֹ שֶׁל הָאָדוֹן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כג מֵהֶקֵּישָׁא דְּעִבְרִי וְעִבְרִיָּה. הָרַמְבַּ"ם:

כד וְכֵיוָן דְּאִיתָא נַמִּי בָּאִישׁ לֹא קָתָנֵי. גְּמָרָא:

משנה ג

כה וְהַאי קְרָא בְּפָרָשַׁת בְּהַר כְּתִיב:

כו **בְּכֶסֶף כוּ'**. בַּגְּמָרָא דְּהוּא הַדִּין בַּחֲלִיפִין וּבִמְשִׁיכָה, וּמִלְּתָא דְּאִיתָא בְּמַטַּלְטְלֵי לֹא קָתָנֵי:

כז **בְּכֶסֶף**. וּבְיוֹבֵל לֹא. וְאַף עַל גַּב דְּאִתַּקִּישׁ לְקַרְקָעוֹת לִשְׁדֶה אֲחֻזָּה, וּשְׂדֶה אֲחֻזָּה יוֹצֵאת בְּיוֹבֵל כַּמְפֹרָשׁ בַּבָּתוּב, בְּעֶבֶד כְּתִיב לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

כח **וּבִשְׁטָר**. דְּגָמַר לָהּ לָהּ מֵאִשָּׁה:

כט **וּלְפִי זֶה כָּל שֶׁכֵּן עַל יְדֵי עַצְמוֹ**. וְאִם תֹּאמַר לְיַעֲרְבִינְהוּ וְלִתְנֵי בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר בֵּין עַל יְדֵי עַצְמוֹ בֵּין עַל יְדֵי אֲחֵרִים. בַּגְּמָרָא מְשַׁנִּינַן דְּהַךְ בָּבָא וּבִשְׁטָר כוּ' לָאו חֲכָמִים אָמְרֵי לַהּ אֶלָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הִיא, וְשָׁלֹשׁ מַחֲלֹקוֹת בַּדָּבָר. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י הָכִי קָאָמְרֵי לֵיהּ רַבָּנָן לְרַבִּי

מֵאִיר, אַף בְּכֶסֶף עַל יְדֵי עַצְמוֹ, דְּיֵשׁ קִנְיָן, וְכָל שֶׁכֵּן עַל יְדֵי אֲחֵרִים דִּזְכוּת הוּא לוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁטָר דִּזְכוּת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר בִּשְׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וְהָכִי קָאָמַר, אַף בִּשְׁטָר, וְכָל שֶׁכֵּן בְּכֶסֶף, דְּעַל יְדֵי אֲחֵרִים דַּוְקָא:

ל יָלִיף לֵיהּ בַּגְּמָרָא מִכְּלָל וּפְרָט וּכְלָל:

לא יָלִיף לַהּ שִׁלּוּחַ שִׁלּוּחַ מֵאִשָּׁה:

לב שְׁמְעִינַן מִנָּהּ דִּסְבָרַת הָרַ"ב דַּהֲלָכָה כִּי אָמַר עַל מָנָת שֶׁאֵין לְרַבּוֹ רְשׁוּת בּוֹ מַהֲנֵי וְלֹא קָנָה רַבּוֹ, וְאִם כֵּן כָּל שֶׁכֵּן אִשָּׁה שֶׁאִם אָמְרוּ לָהּ כֵּן שֶׁלֹּא קָנָה בַּעְלָהּ. שֶׁהֲרֵי הָעֶבֶד גּוּפוֹ קָנוּי לְרַבּוֹ וְלֹא כֵן הָאִשָּׁה לְבַעְלָהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

לג לָאו דַּוְקָא, דְּאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּמְסְרֶנָּה מִיָּד לְיָד. אֶלָּא כָּל שֶׁאָחֲזָהּ בְּמַצָּוָתוֹ סַגִּי. הַר"ן:

לד **בְּהַגְבָּהָה**. שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, דְּנָפְקָא לֵיהּ מִתּוֹרַת לָבוּד. רַשְׁ"י. וְלֹא דְּמֵי לְעֵרוּב דְּמִשְׁנָה ו' פֶּרֶק ז' דְּעֵרוּבִין דְּהַגְבָּהָה טָפַח סַגִּי לִזְכוֹת בּוֹ. דְּשָׁאנֵי שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת דְּרַבָּנָן לֹא הִצְרִיכוּ קְנְיָה כָּל כָּךְ. וְרַבֵּנוּ תָּם מְפָרֵשׁ דְּכָל הַגְבָּהָה בְּטֶפַח קָנֵי:

לה מַשְׁמַע דְּבִמְסִירָה לֹא. שְׁמַע מִנָּהּ דִּמְשִׁיכָה עֲדִיפָא מִמְּסִירָה:

לו טַעֲמָא דְּמִלְּתָא, מִשּׁוּם דִּמְשִׁיכָה הַיְנוּ שֶׁמּוֹשֵׁךְ הַדָּבָר לִרְשׁוּתוֹ, וְאִלּוּ רְשׁוּת הָרַבִּים לָאו רְשׁוּתוֹ הוּא, שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהַבִּיא שָׁם כֵּלָיו. וְאַף דְּבִכְלַל מְשִׁיכָה מְסִירָה, שֶׁהֲרֵי אֵין צָרִיךְ מִיָּד לְיָד (וּמְשִׁיכָה צְרִיכָה נַמִּי לִהְיוֹת בְּמִצַּוַת הַמּוֹכֵר, אִי נַמִּי בְּפָנָיו, וְכֵן דִּין הַמְּסִירָה). וְכֵיוָן שֶׁהַמְּסִירָה קוֹנָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁהַמְּשִׁיכָה לֹא תִּקְנֶה. לָאו קַשְׁיָא הִיא, דְּכֵיוָן שֶׁמָּשַׁךְ גַּלֵּי דַּעְתֵּיהּ דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ דְּלִקְנֵי בְּמְסִירָה אֶלָּא בְּמְשִׁיכָה, וּמְשִׁיכָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לָאו מִידֵי הִיא. וְהָא דְּמְסִירָה לֹא קָנֵי בְּסְמָטָא וּבְחָצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר בְּמְשִׁיכָה, אִי נַמִּי כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לז הַיְנוּ כְּשֶׁהִכְנִיסָהּ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת בַּעַל הֶחָצֵר. דְּאִם לֹא כֵן הֲוֵי חָצֵר שֶׁלּוֹ אוֹ שֶׁל שְׁנֵיהֶם. הַמַּגִּיד:

לח מְסַיֵּם הָרַמְבַּ"ם וְאַפִּלּוּ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בּוֹ דְּנִקְנֶה בְּמְשִׁיכָה. וּמִכָּל מָקוֹם יָצָא מִן הַכְּלָל בְּהֵמָה דַּקָּה, מִשּׁוּם דְּמִסַּרְכָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לט לֹא יָדַעְתִּי טַעַם הַדָּבָר, דְּוַדַּאי דִּמְשִׁיכָה דַּעֲדִיפָא מִמְּסִירָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי מַהֲנֵי בְּדָבָר הַנִּקְנֶה בִּמְסִירָה דִּגְרִיעָה מִנָּהּ:

משנה ה

מ וּכְלוֹמַר שֶׁחוֹזֵר לְאָחוֹר. וּלְשׁוֹן הֶעָרוּךְ וַאֲחֵרִיתֵךְ תֵּאָכֵל בָּאֵשׁ (יְחֶזְקֵאל כג), תַּרְגּוּם וּשְׁפַר אַרְעֵךְ תִּתּוֹקַד בְּנוּרָא:

מא **בְּכֶסֶף**. בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה. דִּבְפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה לֹא מִקְרֵי כֶּסֶף. בֵּית יוֹסֵף:

מב וְאֵימָא עַד דְּאִיכָּא שְׁטָר, דִּכְתִיב וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם. אִי כְתִיב יִקְנוּ לְבַסּוֹף, כִּדְקָאָמַרְתְּ, הַשְׁתָּא דִכְתִיב יִקְנוּ מֵעִקָּרָא, כֶּסֶף קָנֵי, שְׁטָר רְאָיָה בְּעָלְמָא הוּא. גְּמָרָא:

מג כֵּיוָן שֶׁרְגִילִים בְּהֶכֵי לֹא סָמְכָה דַּעְתֵּיהּ דְּלוֹקֵחַ עַד דְּנָקֵיט שְׁטָרָא וְעִקַּר דַּעְתּוֹ לְקִנּוֹת עַל הַשְׁטָר הוּא. רַשְׁ"י. וּבְכָל שְׁטָר עָסְקִינַן, וַאֲפִלּוּ בִּשְׁטַר הוֹדָאָה (כְּלוֹמַר שְׁטַר רְאָיָה. בֵּית דָּוִד). וּמִיהוּ כְּשֶׁרְגִילִין בִּשְׁטַר קִנְיָן תּוֹלֶה קִנְיָתוֹ בַּשְּׁטָר וְאֵינוֹ קוֹנֶה מִשְּׁעַת נְתִינַת הַכֶּסֶף. וּכְשֶׁרְגִילִין בִּשְׁטַר רְאָיָה, כְּשֶׁנִּכְתַּב הַשְּׁטָר קָנָה לְמַפְרֵעַ מִשְּׁעַת נְתִינַת הַכֶּסֶף. הָר"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מד אוֹ אוֹ קָאָמַר. וּמַשְׁכַּחַת לֵיהּ דְּקָנֵיהּ, בְּמוֹכֵר שָׂדֵהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ, כִּדְמְפָרֵשׁ וְאָזַיל:

מה דְּלֹא נָמַר מוֹכֵר וּמַקְנֶה עַד שֶׁמְּקַבֵּל דָּמִים, וְאַף עַל גַּב דְּקִבֵּיל דָּמִים בָּעֵי שְׁטָרָא כִּדְלְעֵיל. רַשְׁ"י:

מו דְּנִיחָא לֵיהּ דְּלִקְנֵי לֵיהּ שְׁטָרָא לְלוֹקֵחַ כִּי הֵיכִי דְּלָא מָצֵי לְמֵהֲדַר בֵּיהּ. רַשְׁ"י:

מז וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְתֵימַהּ דְּהָא אָמְרַן לְעֵיל דְּהַאי קְרָא לִשְׁטַר רְאָיָה בְּעָלְמָא הוּא. וּבַגְּמָרָא, אֶלָּא מֵהָכָא וְאָקַח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה, פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י אַלְמָא יֵשׁ קִנְיָן אַף בְּסֵפֶר לְבַדּוֹ:

מח וְשִׁיֵּר קִנְיָן חֲלִיפִין:

מט וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְתֵימַהּ דִּבְמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ד' דְּבָבָא מְצִיעָא מְפָרֵשׁ דְּבַר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת וַחֲכָמִים תִּקְּנוּ מְשִׁיכָה כוּ', וּבַגְּמָרָא סְתָמָא דְּתַלְמוּדָא קָאָמַר דִּכְתִיב קָנֹה מִיַּד כוּ', וַהֲדַר אָמְרִינַן וּלְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר דְּבַר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת מַאי אִיכָּא לְמֵימַר, תַּנָּא תַּקַּנְתָּא דְּרַבָּנָן קָתָנֵי:

נ **בִּמְשִׁיכָה**. לֹא אֶתָּא לְמַעוֹטֵי אֶלָּא קִנְיָנִין דִּנְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת, דְּהַיְנוּ כֶּסֶף שְׁטָר וַחֲזָקָה. אֲבָל אִין הָכִי נַמִּי דְּנִקְנִין בִּמְסִירָה וְהַגְבָּהָה. וְנָקַט מְשִׁיכָה מִשּׁוּם דְּרֹב קִנְיַת מִטַּלְטְלִין בִּמְשִׁיכָה כוּ'. הָר"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

נא **עִם**. מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא דְּלָא בָּעֵינַן צְבוּרִין וּמְנֻחִין בַּקַּרְקַע:

נב וְאַף עַל גַּב דְּסוֹטָה אִסּוּרָא, יָלְפִינַן מִנֵּהּ לְמָמוֹנָא, וּבְקַל וָחוֹמֶר, וּמַה סּוֹטָה שֶׁלֹּא נִתְּנָה לְהִתְבַּע בְּעֵד אֶחָד מְגַלְגְּלִין, מָמוֹן שֶׁנִּתַּן לְהִתְבַּע בְּעֵד אֶחָד (לְהַשְׁבִּיעוֹ) אֵינוֹ דִּין שֶׁמְּגַלְגְּלִין. גְּמָרָא:

נג **וְזוֹקְקִין**. גּוֹרְרִין. הָר"ב פֶּרֶק ו' דִּשְׁבוּעוֹת מִשְׁנָה ג':

משנה ו

נד כְּדִכְתִיב שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ [רוּת ד]:

נה שֶׁהַמֶּלֶךְ פּוֹסְלָהּ לִפְעָמִים וְגוֹזֵר לָצוּר צוּרָה אַחֶרֶת, הִלְכָךְ הֲוֵי לֵיהּ כְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְסֻיָּם וְשָׁלֵם, דִּמְמַעֲטִינַן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסֻיָּם מִדִּכְתִיב נַעַל. רַשְׁ"י. וְטַעַם דִּבְפֵּרוֹת לֹא, מִדִּכְתִיב נַעֲלוֹ, נַעַל אִין מִידֵי אַחֲרִינָא לֹא. גְּמָרָא. וְקָשֶׁה דִּלְמַאן דְּאָמַר אֵין קוֹנִין בְּפֵרוֹת לֹא קָנְיָא הַךְ אוֹקִימְתָא דְּכָל הַנְּשׂוֹם דְּהַיְנוּ כָּל מִטַּלְטְלִין שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בָּרִישָׂא. וּמוֹקְמִינַן שֶׁנִּתְחַיֵּב לוֹ דְּמֵי שׁוֹר וַאֲחַר כָּךְ קוֹנֶה אֶצְלוֹ פָּרָה בְּאוֹתָן הַדָּמִים, וּמְשׂוּם דְּלֹא שְׁכִיחַ לֹא תִּקְנוּ בוֹ רַבָּנָן שֶׁלֹּא יִהְיוּ מָעוֹת קוֹנוֹת כוּ'. וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ כָּל הַנְּשׂוֹם כוּ' כְּגוֹן שֶׁיֹּאמַר אִלּוּ בְּהֵמוֹת אוֹ זוֹ הַשָּׂדֶה שָׁוִים כָּךְ וְכָךְ לִטְרִין פְּלִפְּלִין, לְפִיכָךְ כְּשֶׁהֶחֱלִיף הַפְּלִפְּלִים עִם הַבְּהֵמָה כוּ' (כְּיָוֹן שֶׁמָּשַׁךְ זֶה נִתְחַיֵּב כוּ') וְלֹא יִתְקַיֵּם הַקִּנְיָן, לֹא בְּפֵרוֹת וְלֹא בְּמַטְבֵּעַ. וְלֹא קָשֶׁה מִידֵי, לְפִי דִּלְדִבְרָיו הָרִאשׁוֹנִים אֵין הַקִּנְיָן כְּמוֹ קִנְיָן סוּדָר שֶׁבּוֹ אָמְרוּ אֵין קוֹנִין בְּפֵרוֹת דְּאִמַּעֲטוּ מִנַּעַל, אֲבָל דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים בְּתוֹרַת שִׁוּוּי דָּמִים הֵן וּסְבִירָא לֵיהּ דְּבִכְהַאי גַּוְנָא כֻּלֵּי עָלְמָא סְבִירָא לְהוּ דְּקוֹנִין זֶה אֶת זֶה. וּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב הוֹאִיל וְלֹא שָׁקַל כוּ', כֵּן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְקָשֶׁה, דְּהָא אִפְּשָׁר דְּאַף עַל פִּי כֵן דַּעְתּוֹ אַצּוּרָה. וּבַגְּמָרָא אָמְרוּ מְשׂוּם דְּלֹא שְׁכִיחַ כוּ'. וְלִי נִרְאֶה שֶׁלְּשׁוֹן הָרַ"ב מְסֹרָס, שֶׁמַּה שֶּׁכָּתַב וְכָל וְכוּ' עַד בַּחֲלִיפִין, צָרִיךְ לוֹמַר אַחַר וְלֹא מָנָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

נו **בְּכֶסֶף**. בַּגְּמָרָא יְלִיף לֵיהּ:

נז וַחֲזָקָה לָאו דְּוָקָא. וְהוּא הַדִּין מְשִׁיכָה לָאו דְּוָקָא:

נח מַשְׁמַע דִּבְמִקָּח וּמִמְכָּר לֹא מַשְׁכַּחַת לַהּ. וּמִשְּׁנָה ב' פֶּרֶק ח' דַּעֲרָכִין, מִדִּבְרֵיהֶם הִיא. הַמַּגִּיד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

נט וְעִקֵּם הַתַּנָּא לְשׁוֹנוֹ לוֹמַר דְּמִצְוֹת הַבֵּן הֵם, שֶׁאִם לֹא עָשָׂאן לוֹ אָבִיו חַיָּב הוּא בְּעַצְמוֹ לַעֲשׂוֹתָן כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. וּבַסֵּיפָא אַגַּב רִישָׂא נָקַט הַאי לִישָׁנָא:

ס כֻּלְּהוּ יָלְפִינַן לְהוּ בַּגְּמָרָא מִקְּרָאֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

סא חַיּוּתֵיהּ הוּא, שֶׁמָּא יִפְרֹשׁ בַּסְּפִינָה וְתִטְבַּע וְיִסְתַּכֵּן אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לָשׂוּט:

סב כְּלָלִים הֵם וּלְדֶגְמָא נַקְטִינְהוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם:

סג אִם הָיָה חוֹלֵק עִם אַחֵר בִּדְבַר הֲלָכָה לֹא יֹאמַר נִרְאִים לִי דִּבְרֵי פְלוֹנִי. רַשְׁ"י. וְהָרַמָ"ה כָּתַב, זֶה אֵין צָרִיךְ, דְּהַיְנוּ סוֹתֵר אֶת דְּבָרָיו, אֶלָּא אֲפִלּוּ נִרְאִין לוֹ דִּבְרֵי אָבִיו אֵין לוֹ לוֹמַר נִרְאִין דִּבְרֵי אַבָּא, שֶׁנִּרְאֶה כְּמַכְרִיעַ דִּבְרֵי אָבִיו, אֶלָּא אִם יֵשׁ לוֹ תְּשׁוּבָה לְהָשִׁיב עַל הַחוֹלְקִים יָשִׁיב. טוּר:

סד **חַיָּבִין**. דִּכְתִיב תּוֹרָאוּ. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר אִישׁ, שֶׁהוּא סִפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת (שֶׁאֵין מוֹחֶה בְּיָדוֹ). אִשָּׁה רְשׁוּת אֲחֵרִים (בַּעְלָהּ. רַשְׁ"י) עָלֶיהָ. גְּמָרָא:

סה וְאַף דְּבַיְרוּשַׁלְמִי אָמְרִינַן כְּסוּת יוֹם שֶׁלְּבָשָׁהּ בַּלַּיְלָה חַיֶּבֶת בְּצִיצִית, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁחִיּוּבוֹ תָּלוּי בְּמַה שֶׁהַזְּמַן גָּרַם לְבִישָׁתוֹ בַּיּוֹם, יֵשׁ לָהּ לֵיחָשֵׁב זְמַן גְּרָמָהּ, שֶׁזְּמַן לְבִישָׁתָהּ גּוֹרֵם הַחִיּוּב. תּוֹסָפוֹת:

סו **פְּטוּרוֹת**. מַה תְּפִלִּין נָשִׁים פְּטוּרוֹת, אַף כָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָהּ נָשִׁים פְּטוּרוֹת. גְּמָרָא:

סז אַף עַל גַּב דְּאִית בֵּיהּ לָאו, וְלֹא תָּשִׂים דָּמִים, וְאִם כֵּן תֵּפּוּק לֵיהּ דְּנָשִׁים חַיָּבוֹת מִשּׁוּם הַלָּאו, מַסִּיק הַר"ן, דְּלָאו וַעֲשֵׂה אֵינָן בְּאֶחָד, דְּלֹא תָּשִׂים דָּמִים, הַהוּא כְּשֶׁבָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת, וְאַף עַל פִּי כֵן מְחֻיָּב אַחַר כָּךְ לַעֲשׂוֹת מַעֲקֶה מִשּׁוּם הָעֲשֵׂה:

סח נַמִּי לָאו דְּלֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם כְּשֶׁנִּטְלָהּ עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְהַחְזִירָהּ עָבַר הַלָּאו, וּמִכָּל מָקוֹם מְחֻיָּב לְקַיֵּם הָעֲשֵׂה דְּהָשֵׁב תְּשִׁיבֶם:

סט אִם נִּטְלָהּ עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְשַׁלְּחָהּ עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תִקַּח הָאֵם, וְאַחַר כָּךְ חַיָּב בַּעֲשֵׂה. דְּשַׁלַּח לְרַבָּנָן לָאו מֵעִקָּרָא מַשְׁמַע. הַר"ן:

ע וּמַה שֶּׁאָמַר כָּל, אָמְנָם רְצוֹנוֹ לוֹמַר הָרֹב. הַרַמְבַּ"ם:

עא דְּזְּמַן גְּרָם וְנָשִׁים חַיָּבוֹת, כִּדְאִיתָא בִּפְסָחִים דַּף מ"ג. וְשִׂמְחָה בַּמּוֹעֲדִים דִּכְתִיב וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ [דְּבָרִים טז]. רַשְׁ"י:

עב כְּדִכְתִיב הַקָּהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים [שָׁם לא]:

עג כְּתַנָּא קַמָּא דְּסוֹף פֶּרֶק ו' דִּיבָמוֹת, דְּהִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ:

עד בַּגְּמָרָא יְלָפִינַן לַהּ:

עה וְלָאוִין עֲנְשֵׁי מַלְקוֹת הֵן. וּבַגְּמָרָא, אִי מֵהָכָא אֵימָא דַּוְקָא מִשּׁוּם כַּפָּרָה חָס רַחֲמָנָא עָלָהּ. פֵּרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת כְּגוֹן עֲרָיוֹת דִּכְתִיב בְּנָשִׁים עֲנָשִׁין כָּתַב רַחֲמָנָא אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם, הִשְׁוָה כו' לְכָל דִּינִים. וְאִי מֵהָא הֲוָה אֲמִינָא מִשּׁוּם דְּחַיּוּתָהּ הִיא, דְּאִי אֵין עָלֶיהָ דִּין הַכֹּל גּוֹזְלִים אוֹתָהּ וְהִיא גוֹזֶלֶת אֲחֵרִים וְהַכֹּל בְּדֵלִין הֵימֶנָּה, כָּתַב רַחֲמָנָא וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה בְּשׁוֹר הַמּוּעָד שֶׁהָרַג, הִשְׁוָה כו'. וְאִי מֵהָא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא אִבּוּד נְשָׁמָה חָס רַחֲמָנָא, אֲבָל הָנָךְ תַּרְתֵּי אֵימָא לֹא, צְרִיכָא:

עו אֲפִלּוּ הֶעֱלְתָה זָקֵן. רַשְׁ"י:

משנה ח

עז **סְמִיכוֹת**. נִרְאֶה דְּמַהַגְּשׁוֹת וַאֲיֵלֵךְ מַיְרֵי בְּכֹהֲנִים, אֲבָל סְמִיכוֹת וּתְנוּפוֹת אֲיֵרֵי בְּיִשְׂרְאֵל. תּוֹסָפוֹת. וּבַגְּמָרָא יָלְפִינַן לְכֻלְּהוּ, מֵהֶן מִקְרָאֵי וּמֵהֶן בְּהֶקֵּשׁ, וּבְקַל וָחֹמֶר. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, וְאַף עַל גַּב דְּאֵינָן כְּשֵׁרִים אֶלָּא בַּיּוֹם וְהָווּ מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, אִיצְטְרִיכוּ קְרָאֵי לְמִפְסַל הַקְּרְבָּן. וּסְמִיכָה דְּלָא מִפְסַל הַקְּרְבָּן בִּסְמִיכָתָהּ, אִיצְטְרִיךְ, דַּהֲוָה אֲמִינָא דְּאִתַּקֵּשׁ

לִשְׁחִיטָה דִּכְשֵׁרָה בְּנָשִׁים מִשּׁוּם דִּכְתִיב וְסָמַךְ וְשָׁחַט. וּתְנוּפָה, הֲוָה אֲמִינָא דְּנֵילַף מִסּוֹטָה כּוּ'. וְכָתְבוּ עוֹד, וּמְחֻסְּרֵי בְּגָדִים לֹא הֲווּ, כֵּיוָן דְּלֹא נִצְטַוּוּ בָּהֶם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

עח **וְהַזָּאוֹת**. וְהוֹלָכָה וּזְרִיקָה לֹא קָתָנֵי, דְּהוֹלָכָה בִּכְלַל קַבָּלָה, שֶׁהֲרֵי מִן וְהִקְרִיבוֹ הַכֹּהֵן נָפְקָא נַמִּי קַבָּלָה, וּזְרִיקָה בִּכְלַל הַזָּאָה. תּוֹסְפוֹת:

עט **סוֹטָה**. מְפֹרָשׁ רֵישׁ פֶּרֶק ג' דְּסוֹטָה. וּנְזִירָה, אָתְיָא כַּף כַּף מִסּוֹטָה. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

פ שֶׁמַּטָּל עַל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם כְּגוֹן שַׁבָּת תְּפִלִּין עֲבוֹדָה זָרָה פֶּטֶר חֲמוֹר מִילָה עֲרִיוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. רַשׁ"י:

פא פֵּרֵשׁ רַשׁ"י שֶׁמַּטָּלֶת עַל הַקַּרְקַע אוֹ גְּדוּלָיו, כְּגוֹן תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת חַלָּה לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה שְׁבִיעִית חָדָשׁ עָרְלָה כִּלְאַיִם, וּבַגְּמָרָא יָלִיף לְהוּ מִקְּרָאֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פב **חוץ כו'**. בַּיְרוּשַׁלְמִי פָּרִיךְ אַמַּאי לֹא תָּנֵי לַהּ חַלָּה, וּמְשָׁנֵי לְפִי שֶׁאֵינָהּ בְּעִסָּה שֶׁל נָכְרִים, וְלֹא מַיְרֵי מַתְנִיתִין אֶלָּא בַּדְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים בְּיִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב אַמַּאי לֹא פָּרִיךְ נַמִּי מִתְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת:

פג וְתַנָּא קַמָּא, מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּבָא לוֹמַר שֶׁאַף בָּאָרֶץ לֹא נִתְחַיְּבוּ כָּל אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁהָיוּ בַּגִּלְגָּל שֶׁכָּבְשׁוּ וְשֶׁחִלְּקוּ עַד שֶׁנִּתְיַשְּׁבוּ בָּהּ וְהִכִּיר כָּל אֶחָד אֶת שֶׁלּוֹ:

משנה י

פד וּכְלוֹמַר שֶׁזּוֹכֶה לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ אָרוּךְ, שֶׁהֲרֵי אֵין שָׁם קִצּוּר יָמִים כְּלָל. וְאִם תֹּאמַר דְּהַיְנוּ וְנוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ, לֹא קַשְׁיָא, דְּהָכִי קָאָמַר, דְּבָעוֹלָם הַזֶּה מְתַקְּנִין לוֹ כְּדֵי לְהֵטִיב וּלְהַאֲרִיךְ יָמָיו לָעוֹלָם הַבָּא, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא שֶׁנִּפְרָעִין מִמֶּנּוּ מִעוּט עֲוֹנוֹתָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּמִי שֶׁזְּכֻיּוֹתָיו מֻעָטִים מְשַׁלְּמִין לוֹ שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה:

פה מְסַיֵּם הָרַמְבַּ"ם, רְצוֹנוֹ לוֹמַר הָעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן כָּתַב רַשׁ"י, חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְהָא דְּתָנַן בְּרֵישׁ מַסֶּכֶת פֵּאָה אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לָעוֹלָם הַבָּא וְאֵלּוּ הֵן כּוּ', דְּלֵיכָּא לְמֵימַר דַּאֲפִלּוּ לֹא קַיְּם שְׁאָר מִצְוֹת, דְּהָא רֻבּוֹ עֲוֹנוֹת הוּא וְאַמַּאי תְּנַן דָּוְקָא לְאֵלּוּ. מוֹקְמִינַן בַּגְּמָרָא שֶׁאִם הָיְתָה שְׁקוּלָה, פֵּרוּשׁ הַכַּף מֹאזְנַיִם, וְיֵשׁ בַּמֶּחֱצָה זְכֻיּוֹת אַחַת מֵאֵלּוּ, מַכְרַעַת, פֵּרוּשׁ מַכְרַעַת אֶת הַכַּף כְּאֵלּוּ רֻבּוֹ זְכֻיּוֹת וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְמִצְוָה יְתֵרָה דְּמַתְנִיתִין אֶלָּא יֵשׁ לוֹ דִּין עוֹשֶׂה מִצְוָה יְתֵרָה:

פו וְכֵן פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם. וְנִרְאֶה בְּעֵינִי שֶׁהֻכְרְחוּ לְפָרֵשׁ כֵּן אַף עַל גַּב דְּקִשְׁיָן דְּיוּקֵי אַהֲדָדֵי. דְּמֵרֵישָׁא דְּפֵרְשׁוּ מִצְוָה אַחַת יְתֵרָה כְּדִמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא שֶׁמְּעִינַן דְּבָעִינַן מְרֻבֶּה בִּזְכֻיּוֹת, וְהַשְׁתָּא מְפָרְשִׁינַן דְּלֹא בָּעִינַן אֶלָּא מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה. לְפִי שֶׁמַּסְקִינַן בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה (דַּף יז)

בֵּינוֹנִים כוּ' בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים וְרֹב חֶסֶד מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. וּבְרֵישָׁא דִּמְפָרְשִׁינַן מִצְוָה אַחַת יְתֵרָה וְאַף עַל פִּי שֶׁמֻּחֶצָה סַגִּי, לְפִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. מִכָּל מָקוֹם עָדִיף צַדִּיק מְרֻבֶּה בִּזְכֻיּוֹתָיו מִמִּי שֶׁהוּא בֵּינוֹנִי, אֶלָּא שֶׁעַל יְדֵי חֶסֶד נַעֲשָׂה כִּמְרֻבֶּה. וּכְלַפֵּי הָא אָמְרוּ בַּגְּמָרָא דְּרֵישָׁא מַיְרֵי בִּיתֵרָה, מִשּׁוּם דְּבָהּ מְטִיבִין כוּ' עַל פִּי שׁוּרַת הַדִּין. אֲבָל בַּסֵּיפָא דְּתָנַן אֵין מְטִיבִין, עַל כָּרְחֵךְ כְּשֶׁעָוֹנוֹתָיו מְרֻבִּין, דְּהָא אֶפְלוּ אֵין לוֹ יְתֵרָה נַמִּי מְטִיבִין לוֹ מִצַּד הַחֶסֶד כְּדַאֲמָרַן:

פז וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁזֶּה שֶׁאֵינוֹ בְּאַחַת מֵאֵלּוּ בַּמֶּה יִתְעַסֵּק אִם לֹא בְּלֵיצָנוּת:

פח דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מִן הַיִּשּׁוּב אֵינוֹ מַקְפִּיד עַל עַצְמוֹ וְאֵין לוֹ בֹּשֶׁת פָּנִים. רַשִׁ"י:

פרק ב

משנה א

א **מְקֻדָּשׁ**. וְנִתְנֵי הָאִישׁ קוֹנֶה (כְּדִתְנַן הָאִשָּׁה נִקְנֵית). מֵעִקָּרָא תָּנֵי לִישָׁנָא דְּאוֹרַיְתָא, כַּמְפֹרָשׁ שָׁם, וּלְבַסּוֹף תָּנֵי לִישָׁנָא דְּרַבָּנָן, דְּאָסַר לָהּ אַכֵּלִי עָלְמָא כְּהֶקְדֵּשׁ. גְּמָרָא. וְלָשׁוֹן הִתְקַדְּשִׁי לִי, כְּלוֹמַר לִהְיוֹת לִי מְקֻדֶּשֶׁת לָעוֹלָם בִּשְׁבִילִי, כְּמוֹ הֲרֵי הֵן מְקֻדָּשִׁים לַשָּׁמַיִם, לִהְיוֹת לַשָּׁמַיִם. וּפְשָׁטָא דְּמִלְתָא מְקֻדֶּשֶׁת לִי, מְיֻחֶדֶת לִי וּמְזֻמֶּנֶת לִי. תּוֹסָפוֹת:

ב וַהֲלֹא אֵינוֹ שׁוֹחֵט אֶלָּא אֶחָד. פֵּרֵשׁ הָרַ"ן דְּנָפְקָא לָן מִדִּכְתִיב תִּזְבַּח, שֶׁלֹּא יְהֵיוּ שְׁנַיִם שׁוֹחֲטִין זֶבַח אֶחָד כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין, וַאֲפִלּוּ הָכִי אָמַר רַחֲמָנָא וְשָׁחֲטוּ כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **הָאִישׁ כוּ'**. וְלֹא הִיא. וְאַף עַל גַּב דְּרַבָּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה בְּגֵרוּשִׁין, כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ו' דְּגִטִּין, שְׁאנֵי קִדּוּשִׁין דְּמַדַּעְתֵּיהּ, דְּהָא בָּעֵינַן דַּעַת הַמַּקְנֶה, הִלְכָּךְ אֲבִיהָ וְלֹא הִיא, שֶׁהַתּוֹרָה זִכְּתָה לוֹ. אֲבָל גֵּרוּשִׁין שֶׁיֶּשְׁנָן בְּעַל כָּרְחָהּ, בֵּין הִיא בֵּין אֲבִיהָ. דְּמַה לָּנוּ וּלְדַעְתּוֹ, כִּי מְקַבֵּל לֵיהּ אִיהוּ נַמִּי בְּעַל כָּרְחֵיהּ הוּא. גְּמָרָא:

ד **נַעֲרָה**. דְּמִדְּזַכַּאי בְּכֶסֶף קִדּוּשֶׁיהָ כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ד' דִּכְתֻבּוֹת, סְבָרָא הוּא דְּאִיהוּ נַמִּי מְקַדֵּשׁ, דְּהַשְׁתָּא אֲבִיהָ מְקַבֵּל כֶּסֶף קִדּוּשִׁין וְאִיהִי תְּקַדֵּשׁ נַפְשָׁהּ. תּוֹסָפוֹת:

ה וְיֵהֵיב טַעֲמָא בַּגְּמָרָא דַּף מ"ו דְּמִלְוָה לְהוֹצָאָה נִתְּנָה, וְכֵיוָן שֶׁרַשַּׁאי לְהוֹצִיאָהּ אֵינָהּ שֶׁל הַמַּלְוֶה כְּלָל וְלָאו מִידֵי יָהֵיב לָהּ:

משנה ב

ו **וְנִמְצָא כוּ'**. כְּגוֹן שֶׁהָיָה מְכֻסֶּה וְלֹא הִכִּירָה בּוֹ עַד אַחַר כָּךְ. שֶׁאִלּוּ רָאֲתָה וְקִבְּלַתּוּ, סְבָרָה וְקִבְּלָה. טוּר:

ז **דְּבָשׁ**. פֵּרוּשׁ מַשְׁקֶה הַנַּעֲשֶׂה מִדְּבַשׁ שֶׁקּוֹרִין מע"ד כוּ', דּוּמְיָא דְּיַיִן. וְכֵן נַמִּי אֵין רְגִילוּת לָתֵת בְּכוֹס שֶׁל שְׁתִיָּה דְּבַשׁ שֶׁעֲדַיִן לֹא נַעֲשָׂה מִמֶּנּוּ הַמַּשְׁקֶה. נִרְאֶה לִי:

ח גְּמָרָא. וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, אֶפְשָׁר שֶׁדַּעְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ בְּזֶה הַדָּבָר הַפָּחוּת לְכַוָּנַת שׁוּם עִנְיָן יוֹתֵר מִמָּה שֶׁרוֹצֶה הַדָּבָר הָאַחֵר. וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסָפוֹת, כְּגוֹן שֶׁצְּרִיכָה כֶּסֶף לְהַשְׁלִים תַּכְשִׁיט שֶׁל כֶּסֶף שֶׁעוֹשָׂה:

ט **לְשֶׁבַח כּוּ'**. פֵּרְכִינַן בַּגְּמָרָא, וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן יַיִן וְנִמְצָא חֹמֶץ וְנִמְצָא יַיִן שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִין לַחֲזוֹר, וּמְשָׁנֵי הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּגוֹן שֶׁאָמְרָה הִיא לִשְׁלוּחָהּ צֵא וְקַבֵּל לִי קִדּוּשִׁין מִפְּלוֹנִי שֶׁאָמַר לִי הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּדִינָר שֶׁל כֶּסֶף, וְהָלַךְ וְנָתַן לוֹ דִּינָר שֶׁל זָהָב. וּמַאי נִמְצָא, דְּקָא צָיֵיר בִּבְלִיתָא כְּשֶׁנְּתָנוֹ לַשְּׁלִיחַ, מַר סָבַר קְפֵידָא וּמַר סָבַר מַרְאָה מָקוֹם. וְהֵיכִי דְּטָעֵי אִיהִי גּוּפָהּ, מוֹדָה רַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ג

י **בֶּן כְּרַךְ**. יְשִׁיבַת הַכְּרַכִּים קָשָׁה שֶׁהוּא מְקוֹם שְׁוָקִים וְהַיְקֵר מָצוּי בּוֹ, וְדוֹחֵק עוֹבְרִים וְשָׁבִים. רַשְׁ"י:

יא כְּמוֹ מְגַדְּלָא שִׂעֲרָ נְשַׁיָּא. תּוֹסָפוֹת. וְלִי מִשְׁנָה שְׁלֵמָה סוֹף פֶּרֶק י' דְּשַׁבָּת וְכֵן הַגּוֹדֶלֶת:

יב **וְיֵשׁ לוֹ**. דְּנִיחָא לָהּ בְּאֵין לוֹ, דְּמִתּוֹךְ שֶׁהוֹלֶכֶת מִבַּיִת לְבַיִת לְקִלְעַ מְסַפֶּרֶת כָּל הַדְּבָרִים מִמֶּנָּה. תּוֹסָפוֹת:

יג **אַף עַל פִּי כּוּ'**. לְשׁוֹן רַשְׁ"י, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַדָּבָר כֵּן אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁהוּא עַכְשָׁיו, שֶׁאֵין תְּנָאוֹ אֱמֶת:

משנה ד

יד **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת**. דְּדַוְקָא קָאָמַר לֵיהּ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁיֵּשׁ לִי שָׁם אוֹהֲבִים, וְאִם בָּא אָדָם לוֹמַר דְּבָרִים עָלַי בִּפְנֵיהֶם, יִמְחוּ בְיָדוֹ. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

טו **בְּפָחוֹת כּוּ'**. וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן שָׁוֶה פְּרוּטָה, אַיְידֵי דְּקָא נָפֵיק מִמּוֹנָא מִנַּיהּ טָעֵי, אֲבָל פְּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה אֵימָא יוֹדֵעַ שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִים בְּפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, וְכִי קָא מְשַׁדַּר סְבָלוֹנוֹת אַדַּעְתָּא דְּקִדּוּשִׁין קָא מְשַׁדַּר. וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָנֵי תַּרְתֵּי, מִשּׁוּם דְּבֵין פְּרוּטָה לְפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה לֹא קִים לְהוּ לֶאֱנָשֵׁי, אֲבָל קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁאֵין קִדּוּשֵׁי קָטָן כְּלוּם, אֵימָא כִּי קָא מְשַׁדַּר סְבָלוֹנוֹת אַדַּעְתָּא דְּקִדּוּשִׁין קָא מְשַׁדַּר, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא:

טז וְנִנְזָר זֶה הַשֵּׁם מִסֵּבֶל, וְהוּא נוֹשֵׂא הַמַּשָּׂא שֶׁנּוֹשְׂאִים אוֹתָהּ מִיָּד זֶה לְיַד זֶה. הָרַמְבַּ"ם. וְהַתִּשְׁבִּי הוֹסִיף, וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, סְבָלוֹת מִצָּרִים, מַשָּׂא מִצָּרִים, וְנִמְצָא מַשָּׂא בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה, כְּמוֹ וַיִּשָּׂא מַשְׂאוֹת פֵּרוּשׁ וַיִּתֵּן מַתָּנוֹת:

משנה ז

יז וּבַגְּמָרָא מַסִּיק, דְּהַהִיא קְרָא בְּזוֹ אַחַר זוֹ מִשְׁתַּעְיָא. וּמִסְּבָרָא אָמְרִינַן כָּל שֶׁאֵינוֹ בָּזֶה אַחַר זֶה אֲפִלּוּ בְּבַת אַחַת אֵינוֹ. וְגַם מַסִּיק דִּשְׁאָר עֲרָיוֹת יְלָפִינַן, דְּאָמַר קְרָא כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ, הֶקְּשׁוּ כָּל עֲרָיוֹת כּוּ' חוּץ מִנִּדָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר גַּם בִּשְׁבִיל חֲבֵרְתָּהּ, שֶׁחֲבֵרְתָּהּ עֲשָׂאָתָּה שְׁלִיחַ, וְהוּא אָמַר לָהּ אַחַת מִכָּם וְלֹא פֵּרֵשׁ:

יט וְטַעְמָא מִשּׁוּם דַּהֲוֵי כְּאוֹמֵר קְנֵי אַתְּ וַחֲמוֹר, וְאַתְּ וַחֲמוֹר לֹא קָנָה, שֶׁהֲרֵי לֹא הִקְנָה לָזֶה בְּלֹא זֶה, וַחֲמוֹר לֹא קָנָה, אַתְּ נַמִּי לֹא קָנָה. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כ וְכֵן פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם. וּתְמֵהַנִי דְּכֵיוָן דִּקְרָא כְּתִיב לְמֵאי צְרִיכִינַן לְטַעֲמָא דְּמִשֶּׁלְחָן גָּבוֹהַּ קָא זָכוּ. וּבַגְּמָרָא לֵיתָא הָא דְּמִשֶּׁלְחָן כּוּ' אֶלָּא לְטַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי דְּסָבַר מֵחַיִּים מָמוֹנָא הֵם אֲבָל לְאַחַר שְׁחִיטָה מִשֶּׁלְחָן גָּבוֹהַּ כּוּ'. וּלְהָכִי תְּנַן נַמִּי בְּחֻלְקוֹ, דְּלְאַחַר שְׁחִיטָה אֲיֵרֵי:

כא כֵּן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְתֵימַהּ שֶׁהֲרֵי לְמִלְאכָה גַּם כֵּן אַתָּה מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְכֵן לְהִתְחַמֵּם בְּמְדוּרַת עֵצִים וְאֵשׁ. וּבַגְּמָרָא, כְּאֵשׁ, מָה אֵשׁ לַאֲכִילָה אַף הוּא נַמִּי לַאֲכִילָה. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י, כְּאֵשׁ, חֶלְקוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַשָּׁוֶה לְחֶלְקוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ, מַה מִּזְבֵּחַ לַאֲכִילָה, אַף כֹּהֵן לַאֲכִילָה וְלֹא לְדָבָר אַחֵר:

כב וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּלָא אִיצְטְרִיךְ אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה. אֲבָל לְרַבִּי מֵאִיר הָא סְבִירָא לֵיהּ מַעֲשֶׂר שֵׁנִי מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא:

כג **לֹא קִדֵּשׁ**. וּבְהֶקְדֵּשׁ סָבַר רַבִּי מֵאִיר דְּלֹא קִדֵּשׁ. וְאָמְרוּ בַּגְּמָרָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר בְּטַעֲמַיְהוּ תַּרְתֵּי, חֲדָא לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה רוֹצָה (אִם הָיְתָה יוֹדַעַת שֶׁהוּא כֵּן לֹא קִבְּלַתּוּ לְשֵׁם קִדּוּשִׁין וַהֲוֵי לְהוּ קִדּוּשֵׁי טָעוּת), וַחֲדָא לְפִי שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם רוֹצִים, וּפְלִיגִי אָמוֹרָאֵי בְּהֵי מַנְיְהוּ הוּא רוֹצֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כד דְּרַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר הֶקְדֵּשׁ בְּמֻזָּיד מִתְחַלֵּל. וּמַפִּיק לֵיהּ מִקְּרָא אוֹ מַעֲלָה מַעַל (צָרִיךְ לוֹמַר דְּתִמְעֹל מַעַל. מהר"י), וְאֵין מְעִילָה אֶלָּא בְּשִׁנּוּי, כְּלוֹמַר בְּמֻזָּיד, דְּאִם יִרְצֶה לְגָזְלוֹ יִקְנֶנּוּ מִיָּד, וְזֶה שִׁנָּה הֵיכָא דְּקִדֵּשׁ בְּמֻזָּיד כּוּ'. וּבִמְעִילָה הוּא דְּגַלֵּי קְרָא דְּבְמֻזָּיד מִתְחַלֵּל, אֲבָל מַעֲשֵׂר כָּל הֵיכָא דְּאִיתָא, שֵׁם מַעֲשֵׂר עָלָיו. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר מָמוֹן בְּעָלִים הוּא וּלְכָךְ בְּמֻזָּיד קִדֵּשׁ. וּבְשׁוֹגֵג לֹא, מְשׁוּם טָרְחָא דְּאוֹרְחָא. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

כה **בָּעַרְלָה**. וְהָא דְּלָא תָּנֵי אִסּוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי מְכָרָן וְקִדֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן מְקֻדֶּשֶׁת. וּמֵיהוּ שֵׂיר חָמֵץ בְּפֶסַח וְנוֹתָר וּפִגּוּל, שֶׁאִם קִדֵּשׁ בָּהֶן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, מְכָרָן כּוּ' מְקֻדֶּשֶׁת. הָרַ"ן:

כו אֶת בְּשָׂרוֹ, אַף עַל גַּב דְּשַׁחֲטֵיהּ, כְּעֵין בָּשָׂר. גְּמָרָא:

כז וְקָדְשִׁים אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה, שֶׁהֲרֵי מוֹעָלִין בָּהֶן. רַשׁ"י:

כח וְהַמְשֻׁלַּחַת מֻתֶּרֶת. וּלְפִי זֶה קַשְׁיָא לִישְׁנָא דְּצַפֶּרִי, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר צִפּוֹר. וּמֵהַאי טַעֲמָא כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת וּמְשֻׁלַּחַת נַמִּי מִתַּסְרָא מִשְׁחִיטַת חֻבָּרְתָּהּ עַד הַשִּׁלּוּחַ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כט בַּגְּמָרָא, אִי מַה קֹּדֶשׁ תּוֹפֵס אֶת דָּמָיו וְיוֹצֵא לְחֻלִּין אַף שְׁעַר נָזִיר כּוּ', וּבַסֵּיפָא תְּנַן דְּאֵין תּוֹפֵס דָּמָיו. וּמְשָׁנֵי מִי קָרִינַן קֹדֶשׁ דְּמַשְׁמַע שֵׁם קְדֻשָּׁה, קָדוֹשׁ קָרִינַן, מַשְׁמַע הוּא קָדוֹשׁ. גְּמָרָא:

ל דְּהָא מוֹעֲרַפְתּוֹ יָלְפִינַן. וּמֵיהוּ אֵין כֵּן הֲלָכָה כְּמוֹ שֶׁאָכְתֹּב בַּמִּשְׁנָה ג' פֶּרֶק קַמָּא דְּבְכוֹרוֹת:

לא יָכוֹל לֹא יִשְׁחֹט וְאִם שָׁחַט יְהֵא מֻתָּר, תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי יִרְחַק מִמְּךָ וְגוֹ' וְזָבַחְתָּ וְאָכַלְתָּ, מַה שֶּׁאַתָּה זוֹבֵחַ בְּרִחוּק מָקוֹם אַתָּה אוֹכֵל, וְאִי אַתָּה אוֹכֵל מַה שֶּׁאַתָּה זוֹבֵחַ בְּמָקוֹם קָרוֹב. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לב **מְקֻדֶּשֶׁת**. וְאִם תֹּאמַר וְהָא הָנֵי זוּזֵי לָאו דִּידֵיהּ נִינְהוּ, שֶׁצָּרִיךְ לְהַחֲזִיר הַדָּמִים כֵּיוָן שֶׁמָּכַר לוֹ אִסּוּרֵי הֶנְאָה. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמַיְרֵי כְּשֶׁמְּכָרוֹ לְנָכְרִי אוֹ לְיִשְׂרָאֵל וְהִכִּיר בָּהֶם, דַּהֲוּוּ מָעוֹת מַתָּנָה. הָרֹא"שׁ:

משנה י

לג **בִּתְרוּמוֹת**. דִּתְרוּמוֹת לֹא מַשְׁלְחָן גָּבוֹהַּ זָכוּ כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא סוֹף פֶּרֶק ט' דִּיבָמוֹת וּפֵרֵשׁ רַשׁ"י תְּרוּמָה הִיא קְנוּיָה לַכֹּהֲנִים שֶׁאֵינָהּ שְׁיָרֵי שֻׁלְחָן מֻלָּךְ. אֲבָל שְׁיָרֵי קָדָשִׁים הֲרֵי הֵן כְּמַשְׁאוֹת מֵאֵת פְּנֵי אֱלֹהִים שֶׁהֵן שְׁיָרֵי שֻׁלְחָן:

לד וְנִרְאֶה דְּלָא גָּרְסִינַן וּבְאֵפֶר חַטָּאת. אֲבָל לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וְאֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה, וְהַמַּיִם שֶׁהוּא מַזֶּה עָלָיו:

לה גְּמָרָא. וְכָתַב רַשׁ"י שִׂכַּר הֲבָאָה וּמִלּוּי, דְּמִלְּתָא דְּטִרְחָא הוּא וְרַחֲמָנָא לֹא רַמְיֵהּ עָלֵיהּ וְשָׁרֵי לְמִשְׁקַל אַגְרָא, מְקֻדֶּשֶׁת. וּמַתְנִיתִין דִּבְכוֹרוֹת בְּשִׂכַּר הַזְּאָה וְקִדּוּשׁ דְּלֵיכָּא טִרְחָא, וּשְׂכַר לִמּוּד מִצְוָה הוּא נוֹטֵל, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם וְגוֹ' מָה אֲנִי בְּחִנָּם אַף אַתֶּם בְּחִנָּם. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּאַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הִיא:

לו דְּאִי מִתְּבוּאָה וּבְהֵמָה שֶׁלּוֹ לֵית לֵיהּ בִּתְרוּמוֹת וּמַתָּנוֹת אֶלָּא טוֹבַת הֶנְאָה, וְטוֹבַת הֶנְאָה לָאו מָמוֹן:

לז וְהָכִי אוֹקְמוּהָ בַּגְּמָרָא. וְכָתַב רַשִׁ"י וְהוּא הַדִּין דַּהֲוָה מָצֵי לְאוֹקְמֵי בִּתְרוּמוֹת כוּ'. אֶלָּא דְּקַשְׁיָא לֵיהּ מַאי קָא מַשְׁמַע לָן:

פרק ג

משנה א

א דְּאִלּוּ בְּמִשְׁנָה ד' דְּפֶרֶק ב' דִּתְנַן הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ כוּ' וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר שַׁפִּיר תְּנַן וְהָלַךְ, כְּלַפֵּי הָא דְּעָבַר עַל דַּעַת מְשַׁלְּחוֹ שֶׁאָמַר לוֹ וְקַדֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי:

ב כְּלוֹמַר כְּהַאי דְּלְעֵיל. וּמַסִּיק בַּגְּמָרָא דְּלְעֵיל דִּתְנַן שְׁלוּחוֹ הֲוֵי נַמִּי לְרִבּוּתָא, דְּקָא מַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ בִּשְׁלוּחוֹ דְּטָרַח לְבַקֵּשׁ בְּמָקוֹם אַחֵר, הוֹאִיל וַעֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ לֹא אָמְרִינַן מַרְאָה מָקוֹם הוּא לוֹ וְלֹא עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ אֶלָּא בְּאוֹתוֹ מָקוֹם:

ג שֶׁלֹּא שְׁלָחוֹ לְשָׁם כָּךְ, אֶלָּא אִם יְזַדְּמֵן לוֹ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי דֶּרֶךְ אֲצָלָהּ:

ד **מְקֻדֶּשֶׁת.** וְאִם תֹּאמַר מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, פְּשִׁיטָא, וְכִי מִפְּנֵי שֶׁנֶּהֱנָה בָּהּ רַמָּאוּת לֹא תְּהֵא מְקֻדֶּשֶׁת. יֵשׁ לוֹמַר דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא כֵּיוָן שֶׁעָשָׂה שֶׁלֹּא כַּהֶגֶן לִפְקֵעוּ רַבָּנָן לְקִדּוּשֵׁי מִנַּיהּ כוּ', אִי נַמִּי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא קִדּוּשֵׁי טָעוּת נִינְהוּ שֶׁאִלּוּ יָדְעָה שֶׁהַלָּה עֲשָׂאוֹ שָׁלִיחַ לְקַדְּשָׁהּ לֹא הָיְתָה מִתְקַדֶּשֶׁת לוֹ, קָא מַשְׁמַע לָן. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **לַשֵּׁנִי.** בַּגְּמָרָא, אָמַר רַב לְעוֹלָם. וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקִּדְּשָׁהּ הַשֵּׁנִי לֹא הָיְתָה מְקֻדֶּשֶׁת, וְתָפְסוּ בָּהּ קִדּוּשֵׁי שֵׁנִי וְנַעֲשֵׂית אֵשֶׁת אִישׁ, וּלְאַחַר הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם כְּשֶׁיָּבֹאוּ קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן יִמְצְאוּ אוֹתָהּ אֵשֶׁת אִישׁ, וְנִמְצָא הָרִאשׁוֹן כְּמוֹ שֶׁקִּדֵּשׁ אֵשֶׁת אִישׁ, שֶׁאֵין הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ:

ו **בַּתְּרוּמָה.** לְאַשְׁמְעִינַן דְּלֹא תֵּימָא דְּכִי אָמְרִינַן מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי הָנֵי מִלֵּי לְחֻמְרָא בִּלְבַד, דְּלִיתָא, אֶלָּא מְקֻדֶּשֶׁת לְגַמְרֵי וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן כְּלָל. אֲבָל בְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם מָצָאתִי וּמַה שֶּׁאָמַר בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל תֹּאכַל בִּתְרוּמָה חוֹזֵר לַפְּסָקָא הָרִאשׁוֹנָה, וְהוּא מַה שֶּׁאָמַר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה כָּל אוֹתָן שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאִם אָמַר לָהּ מֵעַכְשָׁיו כוּ', אֵינָהּ אוֹכֶלֶת מֵעֵת שֶׁקִּבְּלָה הַקִּדּוּשִׁין. עַד כָּאן. וְנִרְאֶה שֶׁגּוֹרֵס בָּרִישָׁא בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל תֹּאכַל בִּתְרוּמָה, וּמְפָרֵשׁ כְּשֶׁלֹּא בָּא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ, וְסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא שֶׁלֹּא תֹּאכַל מִשּׁוּם דְּמִיחַלְּפָא בְּמֵעַכְשָׁיו, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא. הָרַ"ן. וּצְרִיכִין אָנוּ לְפֵרוּשׁ הָרַ"ן בְּהָרַמְבַּ"ם, גַּם לְהָרַ"ב שֶׁגַּם כֵּן גּוֹרֵס כְּהָרַמְבַּ"ם:

ז **מְקֻדֶּשֶׁת וְאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.** וּבְגְּמָרָא אָמַר רַב לְעוֹלָם וְאֶפִלּוּ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם עוֹמֶדֶת בְּסָפֵק קִדּוּשֵׁי שְׁנֵיהֶם, וְאָסוּרָה לִשְׁנֵיהֶם בְּלֹא גֵּט הָאֶחָד. וְטַעְמָא מִשּׁוּם דְּמִסַּפְקָא לָן הַאי וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים אִי תְּנָאָה הֲוֵי, אִם לֹא אֶחְזֹר בִּי בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יִהְיוּ קִדּוּשִׁין מֵעַכְשָׁיו, אִי

חֲזָרָה הֲוֵי מִמַּאי דְּאָמַר מֵעַכְשָׁיו, וְקָאָמַר אֵינִי אוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו אֶלָּא הִתְקַדְּשִׁי לִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים (דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא אָמַר מֵעַכְשָׁיו מַשְׁמַע שֶׁרוֹצֶה הוּא לְמַלֵּךְ, אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו כְּדֵי שֶׁלֹּא תּוֹכַל הִיא לַחֲזוֹר בָּהּ. הָרַ"ן), הִלְכָךְ לְעוֹלָם הִיא בִּסְפֵקָא. דְּאִי תְּנַאי הוּא, קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן חֲיָילֵי קִדּוּשֵׁי שֵׁנִי לֹא חֲיָילֵי. וְאִי חֲזָרָה הוּא, קִדּוּשֵׁי שֵׁנִי חֲיָילֵי קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן לֹא חֲיָילֵי. רַשְׁ"י:

משנה ב

ח **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.** פְּשִׁיטָא, מַהוּ דְּתֵימָא לָאו תְּנָאָה הוּא וּלְזָרוּזֵי קָאָמַר, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא, וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט **וְיִרְאֶה לָהּ.** אֲפִלּוּ אִיכָּא סָהֲדֵי דְּיָכוֹל לְאַחֲזוֹיֵי לָהּ לֹא הֲוֵי קִדּוּשִׁין עַד דְּמַחֲזֵי לָהּ, וּמִכִּי מַחֲזֵי לָהּ אִגַּלַּאי מִלְּתָא דְּמֵעִקָּרָא תָּפְסֵי בָּהּ קִדּוּשִׁין. טוּר:

י גְּמָרָא, פְּשִׁיטָא, לֹא צְרִיכָא דְּאַף עַל גַּב דְּנָקֵיט דְּמֵי עִסְקָא, פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י לְמַחֲצִית שָׂכָר הָיוּ לְפָנָיו עַל שֻׁלְחָנוֹ לְהַחֲלִיף וּלְהִשְׁתַּכֵּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יא **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.** פְּשִׁיטָא. מַהוּ דְּתֵימָא אָמַר לָהּ מַאי נִפְקָא לָךְ מִנָּהּ, אֲנָא טָרַחְנָא וּמַיְתֵינָא, קָא מַשְׁמַע לָן. וְהוּא הַדִּין בְּמָעוֹת אִם אָמַר עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁאִם אֵין לוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ. וּלְהָרַמְבַּ"ם קִדּוּשֵׁי סָפֵק הֵן בְּתַרְוַיְהוּ, דְּשָׁמָא יֵשׁ לוֹ וּמְכַוֵּן לְקַלְקְלָהּ:

יב אֲפִלּוּ בַּאֲרִיסוּת בָּתֵּי אָבוֹת, דְּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְאִי מַפְסִיד נַמִּי יָכוֹל בַּעַל הַקַּרְקַע לְסַלּוּקֵיהּ. הָרַ"ן:

משנה ד

יג **כָּל תְּנַאי כו'**. כְּגוֹן הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז, וְלֹא פֵּרֵשׁ לְכָפוֹל (אִם לֹא כו'). רַשְׁ"י. וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם דְּרַבִּי מֵאִיר חוֹלֵק עַל אֵלּוּ הַבָּבוֹת הַקּוֹדְמוֹת שֶׁאוֹמֵר עַל מְנָת וּמַצְרִיךְ גַּם כֵּן תְּנַאי כְּפוּל. אֲבָל אֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ בְּעַל מְנָת כו':

יד הֵינוּ שֶׁלֹּא יְהֵא מְסֻיָּם דְּבָרָיו בָּהֶן, דִּבְגְמַר דְּבָרִים אָדָם מַתְפִּיס, וְנִמְצָא מַעֲשֶׂה קַיָּם וּתְנַאי בָּטֵל. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו **שֶׁאִלְמָלֵא כו'**. לֹא מִבַּעְיָא בְּאֶרֶץ גִּלְעָד לֹא יִנָּחֲלוּ, דְּכֵיוָן שֶׁהָיָה לָהֶם יִפּוּי כֹּחַ בְּאֶרֶץ גִּלְעָד אִם יַעַבְרוּ דְּבִשְׁבִיל זֶה נִתְּנָה לָהֶם, אִם כֵּן דִּין הוּא שֶׁהוּרַע כֹּחָם אִם לֹא יַעַבְרוּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שֶׁלֹּא יִפּוּ כֹּחָם אִם יַעַבְרוּ, שֶׁהֲרֵי בִּשְׁבִיל זֶה לֹא נִתַּן לָהֶם בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, אֲפִלּוּ הָכִי הוּרַע כֹּחָם אִם לֹא יַעַבְרוּ, אִלְמָלֵא הָיְתָה הַכְּפִילוּת דִּוְאִם לֹא יַעַבְרוּ וְנֹאחֲזוּ בְּתוֹכָכֶם בְּאֶרֶץ כְּנַעַן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב מַשְׁמָעוּת דִּגְמָרָא:

משנה ה

טז **שֶׁלֹּא הִטְעָתוּהוּ**. אֶלָּא הוּא הִטְעָה אֶת עַצְמוֹ. וְכֵיוָן דְּלֹא פֵּרֵשׁ, לָאו כֹּל כְּמִינֵיהּ, דַּהֲווּ לְהוּ דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **שֶׁיַּחֲלֹץ**. קָסָבַר הַאי תַּנָּא אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבָמָה לַשּׁוּק. רַשְׁ"י. וּכְלוֹמַר רַבִּי עֲקִיבָא הִיא דְּסָבַר אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּבֵי לְאוִין. וְאֵינָהּ הֲלָכָה:

יח וּמְסַיֵּם כְּדֵי שֶׁיַּכְנִיס אוֹתָהּ בְּקִדּוּשִׁין שֶׁאֵין בָּהֶן דֹּפִי:

משנה ו

יט וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן מַתְנִיתִין דְּיֶשְׁנָהּ לִשְׁכִירוּת מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, דְּאִי לָאו הָכִי פְּשִׁיטָא דִּתְנַאי זֶה מוֹעִיל כִּשְׁאָר תְּנָאִים דְּעָלְמָא. רַשְׁ"י:

כ **לַשִּׁלְטוֹן**. וְהִנִּיחָהּ הַשִּׁלְטוֹן וְלֹא תְּבָעָהּ. הָרַמְבַּ"ם:

כא **מְקֻדֶּשֶׁת**. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁעָשָׂה עִמָּהּ כְּפוֹעֵל וּדְבֵּר עָלֶיהָ לַשִּׁלְטוֹן מְקֻדֶּשֶׁת בְּוַדַּאי, וְאִם אֵין עֵדִים מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק. טוּר:

משנה ז

כב וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין דָּבָר שֶׁבָּעֲרָוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם, וְעֵד אֶחָד דִּמְהֵימָן לוֹמַר מֵת בַּעְלִיךְ הַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּאִיהִי דָּיְקָא וּמְנָסְבָא וּמִתּוֹךְ חֹמֶר שֶׁהֶחְמִירָתְ עָלֶיהָ בְּסוֹפָהּ, וְהָכָא לֵיתֵיהּ לְהַאי טַעֲמָא, הָתָם הוּא לְהוֹצִיאָהּ מֵחֶזְקָתָהּ, אֲבָל זֶה שֶׁמַּעֲמִידָהּ בְּחֶזְקָתָהּ אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לוֹ, נֶאֱמָן. הָרַ"ן. וְהַגָּאוֹן פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ בַּסּוּגְיָא, שְׁדָא נַרְגָּא בְּדִבְרֵי הָרַ"ן. וּבְסִפְרִי פְּתְחֵי נְדָה פֶּתַח מ"א מ"ב הֶאֱרַכְתִּי בָּעִנְיָן. וּמָקוֹם הִנִּיחוּ לִי לְהִתְגַּדֵּר בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ:

משנה ח

כג וּקְרָא בֵּין בִּקְטַנָּה בֵּין בִּנַעֲרָה אֶלָּא שֶׁאֵינָהּ בוֹגֶרֶת מַיְרֵי, וּלְפִיכָךְ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דִּקְטַנָּה דִּתְנַן הַיְנוּ לַאֲפוּקֵי בוֹגֶרֶת:

כד **נֶאֱמָן**. דַּוְקָא בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, אֲבָל הֵיכָא דְּהַחְזָקָה אֵשֶׁת אִישׁ עַל פִּיו אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר לְאַחַר זְמַן גֵּרַשְׁתִּיהָ, דְּלֹא הֵימְנֵיהּ רַחֲמָנָא בְּגֵרוּשִׁין. הָרַ"ן. דְּהָא קְרָא אֶת בִּתִּי נְתַתִּי הוּא דִכְתִיב:

כה וְהוּא הַדִּין בְּקִדּוּשֵׁי בִיאַת אִסּוּר לֹא הֵימְנֵיהּ רַחֲמָנָא, וּבְהָכִי נִיחָא, דְּלֵיכָּא לְמֵימַר מִגּוֹ דְּקִדַּשְׁתִּיהָ לְפָסוּל לָהּ. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כו **מִיתָתוֹ**. אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט. רַשְׁבָּ"ם:

כז וַאֲפִלּוּ כִּי מֻחְזָק בְּאַחֵי נֶאֱמָן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כח **אֵין הַבּוֹגְרוֹת כוּ**'. הָא קְטַנּוֹת בִּכְלָל. דְּקִדּוּשִׁין שֶׁאֵין מְסוּרִין לְבִיאָה, דְּכָל אַחַת סָפֵק אֲחוֹת אִשָּׁה, אֲפִלּוּ הָכִי הֲווּ בִכְלַל סָפֵק קִדּוּשִׁין וּצְרִיכוֹת גֵּט:

כט דְּאִי לָאו הָכִי לְמַאי תְּנַן אֵין הַבּוֹגְרוֹת בִּכְלָל, מִלְּתָא דְּפְשִׁיטָא הִיא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ל דְּמַתְנִיתִין סְתָמָא קָתָנֵי, וַאֲפִלּוּ אָמְרָה לוֹ קִדּוּשַׁי לָךְ, דְּאִית לֵיהּ נַמִּי הֲנָאָה מִנָּהּ. גְּמָרָא. וְהָא דְּקָרֵי לֵיהּ מִצְוָה דְּרַמְיָא עֲלֵיהּ, דִּכְתִיב [יִרְמְיָה כט] וְאֶת בְּנוֹתֵיכֶם תְּנוּ לַאֲנָשִׁים. רַשְׁ"י:

משנה ט

לא **מִשְּׁתֵּי נָשִׁים**. שֶׁנָּשָׂא הַשְּׁנִיָּה לְאַחַר מִיתַת הָרִאשׁוֹנָה. גְּדוֹלוֹת כַּת הָרִאשׁוֹנָה. קְטַנּוֹת כַּת שְׁנִיָּה. רַשְׁ"י. וְכֻלָּן בִּרְשׁוּתוֹ. הָרַמְבַּ"ם. וּכְלוֹמַר שֶׁכֻּלָּן קְטַנּוֹת אוֹ נַעֲרוֹת, אוֹ שֶׁכֻּלָּן בּוֹגְרוֹת וְנָתְנוּ לוֹ רְשׁוּת לְקַדְּשָׁן, דְּאִלּוּ בּוֹגְרוֹת בְּמָקוֹם קְטַנּוֹת אוֹ נַעֲרוֹת, מְבֹאָר לְעֵיל דַּאֲפִלּוּ שַׁוִּיתֵיהּ שָׁלִיחַ אֵינָם בִּכְלָל. בֵּית יוֹסֵף:

לב **קִדַּשְׁתִּי**. נִרְאֶה בְּעֵינַי דְּדוֹמֶה לְאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה ז' קִדַּשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי כוּ'. וְהָכָא נַמִּי שֶׁאוֹמֵר קִדַּשְׁתִּי כוּ' וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזוֹהִי. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַמְקַדֵּשׁ יֹאמַר שֶׁזּוֹ הִיא שֶׁקִּדֵּשׁ, אֵינוֹ נֶאֱמָן, דְּהָתָם הֵינוּ טַעֲמָא דְּנֶאֱמָן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּשֵׁם הָרַ"ן, דְּחֶזְקָתָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְאֵינוֹ מוֹצִיאָהּ מֵחֶזְקָתָהּ. אֲבָל הָכָא דְּלְמָא לֹא זוֹ הִיא שֶׁקִּדֵּשׁ וְנִמְצָא שֶׁאוֹתָהּ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה בֶּאֱמֶת מוֹצִיאָהּ מִן הַסֵּפֶק שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בָּהּ. וְאֵין דָּבָר שֶׁבָּעֶרְוָה פְּחוֹת מִשְּׁנַיִם, מִלְּבַד הָאָב שֶׁהֶאֱמִינָתוּ הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר אֶת בִּתִּי נָתַתִּי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לג **כֻּלָּן**. מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דְּבִשְׁאֵין בִּכַּת שְׁנִיָּה אֶלָּא גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה עִסְקִינַן. שֶׁאִלּוּ הָיָה אֶמְצָעִית בִּכַּת שְׁנִיָּה, אֲפִלּוּ לְרַבִּי מֵאִיר הָיְתָה מֻתֶּרֶת, מִשּׁוּם דְּלֹא מִקָּרְיָא גְּדוֹלָה אֶלָּא אִם כֵּן הִיא גְּדוֹלָה לְגַבֵּי כָּל כַּת אַחַת. וְהֵינוּ דְּלֹא קָתָנֵי וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם אֶמְצָעִית שֶׁבַּקְּטַנּוֹת. אֲבָל אֶמְצָעִית שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת נִכְלֶלֶת בַּקְּטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת. הָרַ"ן:

לד **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**. בְּהָא קָמַפְלְגֵי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר מַחֵית אֱנָשׁ נַפְשֵׁיהּ לְמֵימַר מִלְּתָא דְּלֵיתֵי בָּהּ לִידֵי שְׁאֵלָה לַחֲכָמִים. וְכִי אָמַר גְּדוֹלָה, גְּדוֹלָה מַמָּשׁ שֶׁבְּכֻלָּן קָאָמַר. גְּמָרָא:

משנה י

לה **קִדַּשְׁתִּיךְ**. בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהָלְכוּ לָהֶם לִמְדִינַת הַיָּם. דְּהָא אֵין קִדּוּשִׁין בְּלֹא עֵדִים. גְּמָרָא:

לו **אָסוּר כוּ'**. דְּשַׁוִּינְהוּ עָלֶיהָ חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא בְּהוֹדָאָתוֹ. רַשְׁ"י:

משנה יא

לז **בִּתֵּךְ**. בִּגְדוֹלָה שֶׁעָשָׂאתָהּ שָׁלִיחַ. וְהִיא קִבְּלָה קִדּוּשִׁין לְעַצְמָהּ וְאָמְרָה שֶׁגַּם הוּא כְּשֶׁקִּדְּשָׁהּ נִתְכַּוֵּן לְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמָהּ:

לח וְכוֹפִין לֹא, דְּאָמַר לֹא נִיחָא לִי דְּאִתְסַר בִּקְרוֹבָתָהּ. גְּמָרָא:

לט דְּגַלֵּי דַּעְתֵּיהּ דְּקִדְּשָׁהּ, וְאָרוּסָה יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה. רַשְׁ"י, וּלְמַאן דְּסוֹבֵר דְּאֵין לָהּ כְּתֻבָּה, הָכָא כְּשֶׁכָּתַב לָהּ. וְאִם תֹּאמַר הֵיאַךְ יָכוֹל לוֹמַר לֹא קִדַּשְׁתִּיךְ. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמַיְרֵי בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין כְּתֻבָּה וְאַחַר כָּךְ מְקַדְּשִׁין. הָרַב הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה:

משנה יב

מ **הַזָּכָר**. דִּלְמִשְׁפְּחוֹתָם לְבֵית אֲבוֹתָם כְּתִיב. רַשְׁ"י:

מא **לְוִיָּה**. גְּמָרָא. וְתוּ לֹא, וְהָרֵי חָלָל שֶׁנִּשָּׂא בַּת יִשְׂרָאֵל הַוָּלָד הוֹלֵךְ אַחַר הַזָּכָר כוּ', תָּנָא כָּל מָקוֹם לַאֲתוֹיֵי:

מב וּבַגְּמָרָא, דְּאֵיזוֹ זוֹ אֶתֵּי לְמֵעוֹטֵי כְּהַאי גַּוְנָא:

מג **עֲבֵרָה**. וַאֲפִלּוּ הָכִי תָּפְסֵי קִדּוּשִׁין, דְּקָסָבַר קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּבֵי לָאוִין, וְהָכִי אִיפְּסִיק הִלְכְתָא:

מד **הַפָּגוּם**. שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם. הַנּוֹלָד מִפְּסוּלֵי כְּהֻנָּה, הַוָּלָד פָּסוּל. וְכֵן בֶּן מַמְזֶרֶת מִיִּשְׂרָאֵל, מַמְזֵר, וְכֵן בֶּן מַמְזֵר מִיִּשְׂרְאֵלִית. וְכֵן בֶּן נְתִינָה מִיִּשְׂרָאֵל, נָתִין, וּבֶן נָתִין מִכְּשֵׁרָה, נָתִין. רַשְׁ"י. וְהָא דְּהוֹלֵךְ אַחַר הַפָּגוּם, יְלָפִינַן מִקְּרָאֵי:

מה **וְאֵיזוֹ כוּ'**. וְתֵימַהּ דְּלָא חָשֵׁיב נַמִּי לְחַיָּבֵי עֲשֵׂה מִצְרִי וַאֲדוֹמִי, וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּתָנָא וְשִׁיֵּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מו חוּץ מִן הַנִּדָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מז **שִׁפְחָה**. מְנָלָן דְּלֹא תָּפְסֵי בְּהוּ קִדּוּשִׁין, דְּאָמַר קְרָא שִׁבּוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר:

מח וּבְשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית נְשׂוּאָה לְעֶבֶד עִבְרִי מַיְרֵי, גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י וְאָמַר קְרָא דְּלֹא יֵצֵא הַבֵּן חָפְשִׁי עִם אָבִיו. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מט וְכֵיוָן דְּפָשִׁיטָא דְּוַלְדָּהּ כָּמוֹהָ, מֵאֵילָא מִפָּשִׁיט לָן דְּלֹא תָּפְסֵי בָּהּ קִדּוּשִׁין. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יג

נ **לְטַהֵר**. מִפְּסוּל זֶרַע, שֶׁלֹּא יִהְיוּ בָּנֶיהָם מַמְזֵרִים. רַשְׁ"י:

נא דְּאַף עַל גַּב דְּמַמְזֵר חַיָּב הוּא בְּכָל הַלָּאוִין שֶׁבַּתּוֹרָה. לָאו דְּשִׁפְחָה שָׁאנֵי, דְּלֹא אָמַר רַחֲמָנָא לֹא תִּקַּח שִׁפְחָה, וְאַפְקֵיהּ בְּלָשׁוֹן לֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ, דִּמְתַרְגְּמִינַן לֹא יִסַּב גַּבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּתָא אָמָה, מַשְׁמַע שֶׁאֵין מַמְזֵר בִּכְלָל, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיִּצְיָרְתּוֹ בַּעֲבֵרָה, קָדֵשׁ וְעוֹמֵד הוּא. רַבֵּנוּ תָּם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

נב אֵינוֹ מִתְיַחֵס אַחַר אָבִיו. רַשְׁ"י:

נג **עֶבֶד מַמְזֵר**. בַּגְּמָרָא פְּלִיגֵי בִּילְפוּתָא דִּקְרָא:

פרק ד

משנה א

א **יוֹחֲסִין**. שֵׁם הַיִּחַס הוּנַח עַל יְדִיעַת הָאִישׁ לְבֵית אֲבוֹתָיו לְדַעַת עִנְיָנוֹ, עַל אֵיזֶה דֶּרֶךְ שְׁנוֹלַד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב מִדְּלֹא תְּנַן עָלוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עָלוּ מִבָּבֶל, לְאַשְׁמְעִינַן שֶׁכֻּלָּם עָלוּ מִבָּבֶל. גְּמָרָא:

ג כְּלוֹמַר סַנְהֶדְרֵי גְדוֹלָה שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים וְדָנִין אֶת הַכְּהֻנָּה. כְּדִתְנַן בְּסוֹף מַסֶּכֶת מִדּוֹת:

ד **כַּהֲנֵי כוּ'**. מְנָלָן דְּסָלְקוּ כוּ', וְיֵלֵיף לְהוּ מִקְּרָא בַּגְּמָרָא:

ה **לְוִיִּי**. וְהָא דִּכְתִיב [עֶזְרָא ח] וּמִבְּנֵי לֵוִי לֹא מְצָאתִי שָׁם, זֶה הָיָה בְּעוֹדוֹ בְּבָבֶל, דּוּק בַּפְּסוּקִים. וְהָא דְּעֶזְרָא קְנָסָם שֶׁלֹּא עָלוּ עִמּוֹ (כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב סוֹף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי), הַיְנוּ עַל שֶׁלֹּא נִתְעוֹרְרוּ מֵעַצְמָם לַעֲלוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו וְלֹא מָנֵי חֲלוּצָה, מִשּׁוּם דְּדִבְרֵי סוֹפְרִים הוּא. וּמִכָּל מָקוֹם הַוָּלָד חָלָל מִדִּבְרֵיהֶם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ חֹטְבֵי עֵצִים וְגוֹ' [וְיהוֹשֻׁעַ ח]. וְחַיָּבִים יִשְׂרָאֵל לָמוּל עַבְדֵיהֶם הַכְּנַעֲנִים, וְהַנְהוּ הֲווּ בִּכְלַל מִקְנַת כַּסְפֶּךָ (וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי רֵישׁ פֶּרֶק ג דְּמַכּוֹת):

ח **לְוִיִּי כוּ'**. אֲבָל כַּהֲנֵי בַּחֲלָלֵי גֵּרֵי וַחֲרוּרֵי לֹא, שֶׁחֲלָלָה בָּלָאוּ. וּמְשֻׁחְרֶרֶת בְּחֶזְקַת זוֹנָה. רַשִׁ"י:

ט **וַחֲרוּרֵי**. מַשְׁמַע אֲבָל עֲבָדִים לֹא. אַלִּיבָּא דְּרַבִּי טַרְפוֹן הוּא הַדִּין לְמַמְזֵרִים דְּמֶתָּרִין בַּעֲבָדִים, אֶלָּא מִשּׁוּם אֵינָךְ שֶׁאֲסוּרִים בַּעֲבָדִים תְּנָא חֲרוּרֵי. הָרַ"ן:

י **מֻתָּרִים כוּ'**. וְאַף דִּנְתִינִים קָיְמֵי בְּלֹא תִתְחַתֵּן דְּקָאֵי אַשִּׁבְעָה עַמְמִין בְּגֵרוּתָן, דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא מַחֲיְבֵי בְּלָאוּ דְּיִחוּס אֶלָּא הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶשְׁשָׁא דְּכִי יָסִיר, לְפִי שֶׁלֹּא חָשְׁשָׁה תּוֹרָה אֶלָּא אֲמַיְחָסִים, אֲבָל אַפְּסוּלִים לֹא. אֶלָּא דִּבְלֹא גֵּרוּת אֲסוּרִים מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ הֶסָּרָה, אֲבָל נְתִינֵי שֶׁהֵם גֵּרִים וְחַיָּבִים בְּכָל הַמִּצְוֹת לָאוּ בְּנֵי הֶסָּרָה נִינְהוּ:

יא וְהֵכִי נַמִּי אֵיכָא לְמִדְרַשׁ מַמְזֵר וַדַּאי הוּא דְּלֹא יָבֹא, הָא סָפֵק מַמְזֵר יָבֹא, וְלִישְׁרֵי בְּיִשְׂרָאֵל שְׁתּוּקֵי וַאֲסוּפֵי. וְהֵכִי נַמִּי אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא, אֶלָּא דַּחֲכְמִים הֵם שֶׁעָשׂוּ מַעֲלָה בְּיוֹחֲסִין וְלֹא רָצוּ לְהַכְשִׁירָם לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל זֶה בָּזֶה לֹא עָשׂוּ מַעֲלָה:

משנה ג

יב **אָסוּר**. דִּסְבִירָא לֵיהּ עָשׂוּ מַעֲלָה בְּיוֹחֲסִין אֲפִלּוּ בְּהֶנֵי:

משנה ד

יג **הַנּוֹשֵׂא כוּ'**. פֵּרוּשׁ כֹּהֵן שֶׁבָּא לִשָּׂא אִשָּׁה כֹּהֶנֶת. וְקָאָמַר דְּצָרִיךְ לְבַדֵּק מִשּׁוּם שֶׁאָנוּ רוֹצִים שֶׁבְּנָהּ יְשַׁמֵּשׁ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. אֲבָל אֵין לְפָרֵשׁ דְּמַיְרֵי בְּיִשְׂרָאֵל כוּ', דְּאִם כֵּן אַמַּאי נָקַט כֹּהֶנֶת, אֲפִלּוּ חֲלָלָה נַמִּי הֲוֵי בְּנָהּ כָּשֵׁר לְכְהֻנָּה. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב דְּלְהָרַ"ב

דְּמָפֵרֵשׁ דְּדַוְקָא בְּעֵרְעוּר דִּין הַבְּדִיקָה מִשּׁוּם עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא יִשָּׂא לַמָּזְהָר עָלֶיהָ. וַאֲפִלּוּ הָכִי אֵין לְפָרֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, דְּכָל שֶׁאֵין כָּאן פְּסוּל חֲלָלוּת אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה אֲפִלּוּ לְמַמְזֵרוּת. וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּעִקַּר הַבְּדִיקָה מִשּׁוּם חֲלָלוּת, וְאַגַּב כוּ'. וְעַיֵּן עוֹד:

יד **שְׁמֹנָה**. נָקֵט הַאי לִישָׁנָא לְפִי שֶׁמִּפְּנֵי בְּדִיקַת הָאַרְבַּע צָרִיךְ לִבְדֹּק הָאֲחֵרוֹת, שֶׁאֵין הָאַרְבַּע נִבְדָּקוֹת אֶלָּא אִם כֵּן הוּא בּוֹדֵק שֶׁלְּמַעְלָה מֵהֶן. הָר"ן:

טו וּלְשׁוֹן רַשׁ"י, בּוֹדְקִים שֶׁלֹּא הָיוּ מַמְזֵרוֹת אוֹ אַחַת מֵהַפְּסוּלוֹת לַקָּהָל:

טז וְכֵן לְשׁוֹן רַשׁ"י. וְאַף עַל גַּב דִּבְכֹהֵן אָיְרִי, הֶצְרְכוּ לְפָרֵשׁ כָּאן שֶׁלֹּא נִטְעָה, דְּבֵין בָּרִישָׁא בֵּין בַּסֵּיפָא הַנּוֹשֵׂא הוּא כְּמוֹ הַנִּשֵּׂאת:

יז שֶׁיְּעִידוּ שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהֶם מַמְזֵר אוֹ חָלָל אוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן עַבְדוּת. הָרַמְבַּ"ם:

יח וְלֹא קָשְׁיָא דְּהָא הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה כוּ' לְכָל עֲנָשִׁין, דְּהָא אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא דְּכָל הֵיכָא דְּהוּא מְזָהָר עָלֶיהָ הִיא מַזְהֶרֶת עָלָיו שֶׁלֹּא תִּשָּׂאֶנּוּ, וְאִם כֵּן הֲרֵי הִיא שָׁוָה לוֹ:

יט וְכֵיוָן שֶׁלֹּא הִקְפִּידָה תּוֹרָה עֲלֵיהֶם לְיוֹחֲסִין, רַבָּנָן נַמִּי לֹא עֲבוּד בְּהוּ מַעֲלָה לְאַצְרְכִינְהוּ בְּדִיקָה, וַאֲפִלּוּ מֵחֲמַת מַמְזֵרוּת וּשְׁתִיקוּת, אֶלָּא כִּי אִתְחֲזַק אִסּוּרָא בֵּיהּ, אֲבָל לַחֲשָׁשָׁא וּלְמִבְדַּק לֹא אַצְרְכִינְהוּ. רַשׁ"י:

כ **לְוִיָּה כוּ'**. דְּאַף עַל גַּב דְּאֵין בָּהֶן חֲשַׁשׁ חֲלָלוּת, שֶׁאֲבִיהָ הוּא לֵוִי וְיִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ כְּשֶׁאִמָּהּ חֲלָלָה כְּשֵׁרָה לִכְהֻנָּה כִּדְתָנַן בְּמִשְׁנָה ו', מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל וְהִצְרִיכוּ לְכֹהֵן לִבְדֹּק מִשּׁוּם פְּסוּל חֲלָלוּת בְּכֹהֶנֶת דְּשָׁיְכֵי בָּהּ, הִלְכָךְ הִצְרִיכוּהוּ לִבְדֹּק הֵיכָא דְּלָא שַׁיָּךְ אֶלָּא פְּסוּל מַמְזֵרוּת, כְּגוֹן לְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית. תּוֹסָפוֹת:

כא **מוֹסִיפִין כוּ'**. לְפִי שֶׁהַתַּעֲרֹבוֹת בָּהֶם יוֹתֵר. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

כב וְהוּא הַדִּין בְּאָבִיהָ שֶׁאֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק עוֹד לֹא בְּאִמּוֹ וְלֹא בְּאֵם אֵם אָבִיהָ, וְכֵן בְּכָל אָב:

כג **הַמְזַבַּחַ**. מַיְרֵי אֲפִלּוּ בַּעֲבוֹדוֹת הַכְּשֵׁרוֹת בְּזָרִים כְּגוֹן שְׁחִיטָה כוּ', דִּלְכַתְּחִלָּה לֹא עֲבָדֵי כִּי אִם מְיֻחָסִים וְהַיְנוּ דְּלֹא תָּנֵי סֵפֶר תּוֹרָה וּתְרוּמָה וּנְשִׂיאַת כַּפַּיִם, מִשּׁוּם דְּמִלְּתָא דְּפִשִׁיטָא נִינְהוּ דְּאֵינָן אֶלָּא בְּכֹהֲנִים. וְשַׁיֵּר נַמִּי שְׁטָרוֹת, דְּאִיכָּא מַאן דְּאָמַר דְּמַעֲלִין. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כד **הַדּוֹכָן כוּ'**. דְּאָמַר מַר שֶׁשָּׁם (בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית. רַשׁ"י) הָיוּ יוֹשְׁבִין סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה מְיֻחָסֵי כְּהֻנָּה מְיֻחָסֵי לְוִיָּה. גְּמָרָא:

כה תֵּימַהּ, דְּהָא אֵין כְּשֵׁרִים לְדִינֵי נְפָשׁוֹת אֶלָּא הַמַּשְׁיְאִין לִכְהֻנָּה, וְכָל סַנְהֶדְרִין הָיוּ דָּנִין דִּינֵי נְפָשׁוֹת, וְכָל עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מֵאָה וְעֶשְׂרִים רְאוּיָה לְסַנְהֶדְרִין. אֶלָּא עִקָּרָא דְּמִלְּתָא דְּסַנְהֶדְרִין

בְּכָל מָקוֹם. וּתְנַאי דְּבִירוּשָׁלַיִם, אֲמָרוּהוּ בַּגְּמָרָא אַשּׁוֹטָרֵי הָרַבִּים, מִשּׁוּם דִּלְדִינֵי מָמוֹנוֹת הַכֹּל כְּשֵׁרִים וַאֲפִלּוּ מַמְזֵר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כו **מְשׁוֹטְרֵי**. הַיְנוּ דְּפֵרֵשׁ הָרַ"ב שֶׁהָיוּ דָּנִין דִּינֵי מָמוֹנוֹת. וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י:

כז לְשׁוֹן רַשִׁ"י, בְּעַרְכֵי, שֶׁהָיָה כָּתוּב בְּסִדְרֵי הַדַּיָּנִין שֶׁהָיוּ רְגִילִין לְיַחֵס אֶת הָרְאוּיִים לָדוּן שֶׁהָיוּ מְיַחֲסִים, וְכוֹתְבִין עַל הַסֵּדֶר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְיַחֲסִים הֵן, שֶׁאֵין רְגִילִים בְּנֵי הַמָּקוֹם לְמַנּוֹת דַּיָּן שֶׁאֵינוֹ מְיַחֵס:

כח **מֻלָּךְ**. דְּאָמַר קְרָא וְהִתְיַחֲשָׁם בַּצָּבָא בַּמִּלְחָמָה [דִּבְרֵי הַיָּמִים א ז]:

כט הַיְנוּ לוֹמַר דִּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ דְּבָעִינַן זְכוּתָן כִּדְאִיתָא בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ט' דְּסוֹטָה, הָכִי נַמִּי הִצְרִיךְ דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם זְכוּת אֲבוֹתָם:

משנה ו

ל **לְעוֹלָם**. מַהוּ דְּתֵימָא מִידֵּי דַּהֲוָה אַמְצָרִי וַאֲדוֹמִי, מַה לְהַלָּן לְאַחַר שְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת כּוּ', קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא:

לא **כְּשֵׁרָה כּוּ**'. בַּגְּמָרָא יָלֵיף לֵיהּ מִקְּרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

לב **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**. הֲרֵי שְׁלֹשׁ מַחֲלוֹקוֹת בַּדָּבָר. לְרַבִּי יְהוּדָה דְּלִעֵיל בַּת גֵּר זָכָר פְּסוּלָה וַאֲפִלּוּ נָשָׂא יִשְׂרְאֵלִית. לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אִיכָּא צַד אֶחָד יִשְׂרְאֵל מַכְשִׁיר, וּמִיהוּ גֵּר וְגִיּוֹרֶת בִּתּוֹ פְּסוּלָה. וּלְרַבִּי יוֹסֵי אֲפִלּוּ גֵּר שֶׁנָּשָׂא גִּיּוֹרֶת בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה, וּמִיהוּ הוֹרָתָהּ וְלַדָתָהּ בְּקִדֻּשָּׁה בָּעִינַן. וּבַגְּמָרָא וְכֻלָּן מִקְּרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ כּוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

לג וּתְמֵהַנִי, לָמָּה הֻצְרַךְ לְכָךְ, דְּכֵיוָן דִּבְחֻזְקַת כַּשְׁרוּת הוּא אֵין עֵרְעוּר פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם. הָרַ"ן. וְלִי נִרְאֶה דְּמִשּׁוּם עֶבֶד שֶׁאֵין לוֹ חֻזְקָה דְּכַשְׁרוּת הֻצְרַךְ לָזֶה:

לד אַף עַל פִּי שֶׁלְּהַכְשִׁיר נֶאֱמָנֶת כְּדִלְעֵיל בְּמִשְׁנָה ב' לְאַבָּא שָׁאוּל, שָׁאנֵי, דִּלְהַכְשִׁיר דְּבַר תּוֹרָה אֵין אָנוּ צְרִיכִין לָהּ, דְּהָא מִדִּינָא לֹא הֲוֵי אֶלָּא סָפֵק מַמְזֵר, וְסָפֵק מַמְזֵר מִן הַתּוֹרָה מֻתָּר לָבֹא בַּקָּהָל כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בְּמִשְׁנָה ב' אֶלָּא דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ עֲלֵיהֶם, וְהֶאֱמִינוּהָ בְּשֶׁל דִּבְרֵיהֶם. אֲבָל לִפְסֹל, כֵּיוָן דְּמִדְּאוֹרַיְתָא מֻתָּר לָבֹא בַּקָּהָל וְאָסוּר בְּמַמְזֶרֶת וַדַּאִית, וְאִם הָיוּ מַאֲמִינִים אוֹתָהּ וּמַתִּירִין אוֹתוֹ בְּמַמְזֶרֶת וַדַּאִית, הָיוּ מְקִלִּים בְּשֶׁל תּוֹרָה, וְלֹא נִתְּנָה תּוֹרָה נֶאֱמָנוּת אֶלָּא לְאָב. וַאֲפִלּוּ לְאָב נֶחְלְקוּ חֲכָמִים. הָרַב הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה:

לה וְהוֹאִיל וְאֵינוֹ נֶאֱמָן לִפְסֹל לִבְנֵי הַבֵּן. אַף אֲבָנוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן, שֶׁאִם נַאֲמִינֵהוּ עַל הַבֵּן, מִמֵּילָא יִהְיוּ נִפְסָלִין בְּנֵי הַבֵּן. תּוֹסְפוֹת וְהָרַ"ן:

משנה ט

לו **שְׁנַיִּם כּוּ'**. אִם בָּאת לִנָּשֵׂא לְאַחַר. רַשְׁ"י:

משנה י

לז וְהַתּוֹסָפוֹת הִקְשׁוּ פְּשִׁיטָא כֵּיוָן דְּנִבְדֶּקֶת כְּבָר שׁוּב אֵין צָרִיךְ רְאָיָה. וְעוֹד דְּאֵינוֹ מֵבִיא רְאָיָה דְּסֵיפָא מְיֻתָּר כּוּ'. וְלִי נִרְאֶה דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּאִין הָכִי נַמִּי דְּכֻלָּהּ מַתְנִיתִין לֹא אִיצְטְרִיךְ אֶלָּא מִשּׁוּם רְאָיָה דְּעַל הַבָּנִים, דְּבֵרִישָׁא אֵין צָרִיךְ כֵּיוָן דִּכְרוּכִים, וּבַסֵּיפָא כֵּיוָן דְּמֻתָּה צָרִיךְ, וְאַגַּב נָסֵיב נַמִּי בֵּין בֵּרִישָׁא בֵּין בַּסֵּיפָא דְּאֵין צָרִיךְ רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לח נִדְבָּקִים אֶצְלָהּ.רַשְׁ"י:

לט **עַל הַבָּנִים**. צָרִיךְ לוֹמַר דְּמַתְנִיתִין אָפְלוּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּמִשְׁנָה ח' שֶׁסּוֹבֵר דְּדִין תּוֹרָה הָאָב נֶאֱמָן לְפָסְלוֹ וְכָל שֶׁכֵּן לְהַכְשִׁירוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל, אֲפִלּוּ הָכִי מִשּׁוּם מַעֲלָה דְּיוֹחֲסִין אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְהַאֲמִינוֹ. וְכָל זֶה הוּא רַק נֶגֶד מִשְׁפָּחוֹת הַבְּדוּקוֹת שֶׁרוֹצִים שֶׁתִּהְיֶה מִשְׁפַּחְתָּן בְּדוּקָה, אֲבָל בְּלָאו הָכִי אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה, דְּכָל אָדָם בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת עַד שֶׁיִּפָּסֵל (עַל יְדֵי עֶרְעוּר). הַמַּגִּיד:

משנה יא

מ **הַבָּנִים**. הַקְּטַנִּים הַכְּרוּכִים אַחֲרֶיהָ. גְּמָרָא:

משנה יב

מא **לֹא יִתְיַחֵד**. רֶמֶז לְיִחוּד מִן הַתּוֹרָה מִנַּיִן, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִסִּיתְךָ אָחִיךָ בֶּן אִמֶּךָ [דְּבָרִים יג], וְכִי בֶן אֵם מֵסִית בֶּן אָב אֵינוֹ מֵסִית, אֶלָּא לוֹמַר לְךָ, בֵּן מִתְיַחֵד עִם אִמּוֹ (וּלְהָכִי נָקֵט בֶּן אִמֶּךָ, שֶׁהַבֵּן מָצוּי אֵצֶל הָאֵם), וְאָסוּר לְהִתְיַחֵד עִם כָּל עֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. גְּמָרָא. וּלְפִי שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא רֶמֶז, כָּתַב הָרַמְבַּ"ם, וְאָסוּר יִחוּד הָעֲרָיוֹת מִפִּי הַקַּבָּלָה. וְכָתַב עוֹד, דָּוִד וּבֵית דִּינוֹ גָּזְרוּ עַל יִחוּד הַפְּנוּיָה, שַׁמַּאי וְהִלֵּל גָּזְרוּ עַל יִחוּד כּוּתִית. עַד כָּאן. וּמִיהוּ כָּל זֶה בְּיוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. יְרוּשַׁלְמִי. וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מב וְרַשְׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם כָּתְבוּ נַמִּי בַּת חֲמוֹתָהּ:

מג כְּלוֹמַר, מַה הִיא בִּיאָה, שֶׁתֵּדַע לְסַפֵּר דְּבָרִים בַּשּׁוּק. וְאֵינָהּ מוֹסֶרֶת כּוּ' מִתּוֹךְ קְטָנָהּ עֲדַיִן לֹא לְבָשָׁהּ יֵצֶר, הִלְכָּךְ אֵין כָּאן מִשּׁוּם דַּעְתָּהּ קַלָּה, שֶׁלֹּא תְהֵא נוֹחָה לְהִתְפַּתּוֹת. רַשְׁ"י:

מד שְׁנַיִּם בִּכְלָל. הָרַמְבַּ"ם:

מה **שֶׁאִשְׁתּוֹ**. הִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת דִּבְרֵישׁ פֶּרֶק ב' דַּעֲבוֹדָה זָרָה מַשְׁמַע שֶׁאִשָּׁה אַחַת מִתְיַחֶדֶת עִם אִישׁ שֶׁאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהָכָא מַשְׁמַע דְּדַוְקָא שְׁתֵּי נָשִׁים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְרַבָּנָן, אִם כֵּן מַתְנִיתִין דְּהָתָם דְּלֹא כְּמַאן כּוּ'. לְכָךְ כָּתְבוּ דְּהָכִי גָּרְסִינַן, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף אִישׁ אֶחָד מִתְיַחֵד

עִם שְׁתֵּי נָשִׁים. וּבְזֶמֶן שֶׁאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ יֶשׁ עִמָּהֶן בְּפוּנְדָּקִי, מִפְּנֵי שֶׁאִשְׁתּוֹ מְשַׁמַּרְתּוֹ. וַאֲתָאן אֲפִלּוּ לְרַבָּנָן. וְכֵן גִּרְסַת הָרִי"ף:

מו בְּיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ טַעַם בֵּיאָה. רַשְׁ"י. כְּלוֹמַר, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמּוֹסֶרֶת עַצְמָהּ לְבֵיאָה. וְאֵין זֶה כְּטַעַם בֵּיאָה דִּלְעֵיל, דְּהָתָם אֵינָהּ מוֹסֶרֶת. וּמִשּׁוּם הָכִי לְעֵיל אָמְרִינַן שֶׁיּוֹדַעַת, וְהָכָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ:

משנה יג

מז דְּאִלּוּ תִּינוֹקוֹת עַצְמָן לֹא נֶחְשְׁדוּ עַל הַזִּכּוּר. גְּמָרָא:

מח **רָזָק**. תַּרְגּוּם שֶׁל וּבַחוּרִים כָּשׁוֹל יִכָּשְׁלוּ [יְשָׁעְיָה מ] הוּא רָזוֹקִים. תּוֹסָפוֹת וְהָרַמְבַּ"ם:

מט **אִשָּׁה**. מִפְּנֵי אֲבוֹתֵיהֶם שֶׁבָּאִים לְהָבִיא אֶת בְּנֵיהֶם. גְּמָרָא:

נ אֲצָלוֹ בְּבֵית הַסֵּפֶר. וְטַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא, דְּאַף עַל פִּי שֶׁהִיא בְּבֵיתָהּ מִקְרֵי פַּת בְּסַלּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יד

נא וְעַל הַבְּהֵמָה. רַשְׁ"י וְרַ"ן:

נב כְּלוֹמַר דַּהֲוָה אָמִינָא דְּלִשְׁרֵי לְהִתְיַחֵד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים מִשּׁוּם כְּדֵי חַיָּיו. וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם וְכֵיצַד יַעֲשֶׂה, יִתְעַסֵּק עִמָּהֶן וְאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, אוֹ יִפְנֶה לִמְלָאכָה אַחֶרֶת:

נג **נִקְיָה כוּ'**. בַּגְּמָרָא, מַחֲטָא דְּתַלְמִיוּתָא, כְּלוֹמַר תּוֹפֵר בְּגָדִים קְרוּעִים. וְהֵינוּ תַּלְמִיוּתָא שֶׁהַתְּפִירוֹת עֲשׂוּיוֹת שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת כִּתְלָמִים שֶׁל מַחֲרֵשָׁה. רַשְׁ"י. וְהֶעָרוּךְ מְסַיֵּם נָקִיָּה מִגֶּזֶל וְקַלָּה דְּאֵין בָּהּ חֶסְרוֹן כִּיס:

נד **לְמִי כוּ'**. לְשׁוֹן רַשְׁ"י, וְאַל יֹאמַר בְּלִבּוֹ אֱמוּנוּת זוֹ אֵינָהּ מְעַשֶּׂרֶת, אֶלָּא יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים לְמִי שֶׁהֶעְשִׁיר שֶׁלּוֹ:

נה **שֶׁלּוֹ**. שֶׁנֶּאֱמַר לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאוּם ה' צְבָאוֹת [חַגַּי ב]. גְּמָרָא:

נו **לְפִי זְכוּתוֹ**. וְקַשְׁיָא לִי דְּאִם הַכֹּל לְפִי זְכוּתוֹ, אִם כֵּן תְּפִלָּה מַאי מַהֲנְיָא לֵיהּ. שֶׁאִם זְכוּתוֹ כְּדַאי אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָרוֹ, וְאִם זְכוּתוֹ אֵינוֹ כְּדַאי הָא אָמְרַן הַכֹּל לְפִי זְכוּתוֹ. וּמַסִּיק שֶׁעַל יְדֵי הַתְּפִלָּה זְכוּתוֹ יִגְרֹם לְשַׁנּוֹת מַזָּלוֹ כְּמוֹ עַל יְדֵי זְכוּת גָּדוֹל. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

נז **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר כוּ'**. כְּלוֹמַר רַבִּי מֵאִיר הֵבִיא רְאָיָה מִן הַשָּׂכָר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הֵבִיא רְאָיָה מִן הָעֹנֶשׁ:

נח **שֶׁהֲרֵעוֹתִי כוּ'**. שֶׁנֶּאֱמַר עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ [יִרְמְיָה ה]. גְּמָרָא:

נט **סַפָּר**. בַּגְּמָרָא וּבַיְרוּשַׁלְמִי גָּרַס קַדָּר. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י בַּעֲלֵי קְרָנוֹת: **רְשָׁעִים**. מִפְּנֵי לִסְטִיּוּת: **כְּשֵׁרִים**. שֶׁפּוֹרְשִׁין לַמִּדְבָּרוֹת לִמְקוֹם גְּדוּדֵי חַיּוֹת וְלִסְטִים וִירֵאִים לְנַפְשָׁם וּמְשַׁבְּרִים לִבָּן לַמָּקוֹם: **חֲסִידִים**. שֶׁפּוֹרְשִׁים לִמְקוֹם הַסַּכָּנָה וְתָמִיד הֵם בִּרְעָדָה יוֹתֵר מִן הַגַּמָּלִים:

ס **אֵינָהּ כֵּן**. שֶׁאַף הַבָּא לִידֵי זְקָנָה אוֹ יִסּוּרִין וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲסֹק בָּהּ הוּא אוֹכֵל מִמַּתַּן שְׂכָרָהּ. דִּכְתִיב עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה. רַשְׁ"י. וּמִמֵּילָא דְּהוּא הַדִּין יִסּוּרִין, דְּכָל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲסֹק בָּהּ, מַה לִּי זְקָנָה וּמַה לִּי יִסּוּרִין:

סא **אַחֲרִית**. וְהוּא מֵעִנְיַן אַחֲרִיּוּת, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ מֵיטָב. וְכֵן מְסֻיָּם דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ:

סב **בְּשֵׂיבָה**. לְשׁוֹן רַשְׁ"י, יִצְמְחוּ צֶמַח וְיִתְיַחֵד שְׂכָרָן לְעֵת שֵׂיבָתָן דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: